

MAYIS 2020

TÜRK EDEBİYATI
28 GENÇ SANAT

ŞAMANIN
HASTALIĞI KOVUŞU

Oğuz Can Acar

- 07 **Eski İstanbul'dan Fantastik Mavralar
Tarlabası Canavarını Nasıl Hakladık?**
Mehmet Berk Yaltırık
- 11 **Şamanın Hastalığı Kovuşu**
Oğuz Can Acar
- 13 **Raskolnikov İnsanlığın Romanı**
Muhammed Faruk Sezginer
- 15 **Mono, Ton ve Tin**
Furkan Bulut
- 16 **Dönüş**
Gül Yıldız Ermiş
- 17 **Gece Yürüyüşü**
Mehmet Can Kuyucu
- 18 **Yadigâr**
Mevlüt Kaan Akçatepe
- 19 **Mona'dan Kalana**
Mehmet Salih Kırk
- 21 **Dedi Dedim Şiiri**
Zehra Gök
- 22 **Serap**
Ömer Kaan Kadioğlu
- 25 **Korku**
Tarık Erdel
- 28 **Yaşardım**
Vuslat Yaşar
- 29 **Resital**
Ebru Uzun
- 38 **Komşum Neden Ağlıyor?**
Zeynep Hilal Demirci
- 42 **Gayrinizami Harp Balkan Harbi'nde Komita,
Çete, Jandarma ve Milisler (1912-1913)**
Ufuk Aykol
- 44 **'Anlamak' Tutkunu Bir Matematikçi:**
Cahit Arf
Tansılı Altay

36 BİR NOKTANIN İÇİNE SIKIŞMAK

Ümit Can

MELİSA YILMAZ İLE ÜFLENMEMİŞ RÜZGÂRLAR ÜZERİNE

Enver Aykol

34 SEN SUS, GÖZLERİN KONUŞSUN!

Abdullah Emre Aladağ

İmtiyaz Sahibi

Serhat Kabaklı

Genel Yayın Yönetmeni

Enver Aykol

Yazı İşleri Müdürü

Ömer Faruk Yazıcı / Gülsüm Kuş

Yayın Kurulu

Yelda Özer / Muhammet Ali Polat

Grafik - Tasarım

Atilla Ceylan

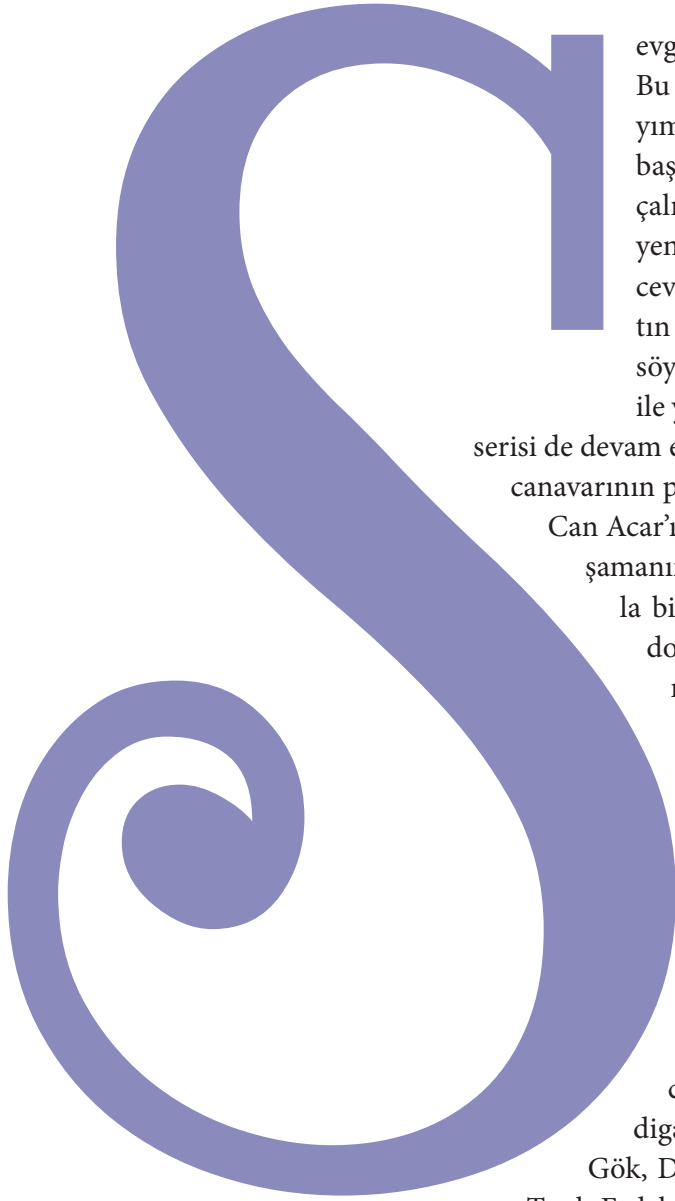
Yönetim Yeri: Divanyolu Cad. No: 14 34122

Sultanahmet - Fatih / İSTANBUL

Tel: 0.212 526 16 15 - 527 50 32

www.gencsanatdergi.com

dergi@gencsanatdergi.com

evgili Genç Sanat okurları,

Bu ayki sayımıza geçtiğimiz günlerde ilk kitabı yayımlanan Melisa Yılmaz ile yaptığımız söyleşiyle başlıyoruz. Öykülerinde evrenselliği yakalamaya çalıştığını, insanın içindeki özü anlattığını söyleyen yazar, sorularımıza ince eleyip sık dokuyarak cevap verdiği için teşekkür ederiz. Çağdaş edebiyatın yeni seslerinden birine kulak vermek isterseniz, söyleşimizi okuyabilirsiniz. Mehmet Berk Yaltırık ile yaptığımız Eski İstanbul'dan Fantastik Mavralar serisi de devam ediyor. Arap Tevfik ile Selami bu sefer Tarlabası canavarının peşine düşüyor. Bu ayki kapak yazımız ise Oğuz Can Acar'ın Şaman'ın Hastalığı Kovuşu. Yer yer epikleşen şamanın hastalıkla mücadelesini, masalsi bir anlatımla bizlere sunuyor. Anadolu'dan bozkır çadırlarına doğru bir yolculuğa çıkartıyor. Muhammed Faruk Sezginer ise Dostoyevski'nin buhranlarla dolu Raskolnikov karakteri üzerine eğiliyor. Raskolnikov'un eğitim durumundan sosyal konumuna, akraba ilişkilerinden düşsel uzantılarına kadar inceleyen Sezginer, karakteri anlama noktasında bizleri bir adım daha ileri götürüyor. Bu ay şiir bölümümüz ise hem nicelik hem nitelik yönünden epeyce hacimli. Furkan Bulut, Mono, Ton ve Tin; Gül Yıldız Ermiş, Dönüş; Mehmet Can Kuyucu, Gece Yürüyüşü; Mevlüt Kaan Akçatepe, Yedigâr; Mehmet Salih Kırk, Monâdan Kalana; Zehra Gök, Dedim Dedi Şiiri; Ömer Kaan Kadioğlu, Serap; Tarık Erdel, Korku; Vuslat Yaşar, Yaşardım ve Ebru Uzun,

Resital şiiriyle bizlerle. Abdullah Emre Aladağ ise bu ay sürpriz bir sonlu öykü ile yer alıyor. Başından sonuna bir çırpıda biten hikâyenin tadı damakta kalıyor. Daha önce denemeleriyle tanıdığımız Ümit Can, bu kez sembollerle dolu, insanın iç dünyasını, sıkışmışlığını anlattığı öyküsüyle okur karşısına çıkıyor. Zeynep Hilal Demirci, köyden kente göçmenin insan üzerinde yarattığı buhranı, üzüntü ve stresi Hediye Teyze üzerinden bizlere anlatıyor. Ufuk Aykol, Kronik Kitap'tan çıkan Gayrinizami Harp kitabını incelerken Tansulu Altay, Cahit Arf'ın hayat hikâyesini anlatan 'Anlamak' Tutkunu Bir Matematikçi: Cahit Arf kitabını bizlere tanıtıyor.

Bu salgın günlerinde bir nebze de olsa edebiyatın iyileştirici gücünü sizlere hissettirebilmek istiyoruz. Birbirinden renkli ve bir o kadar da dolu yazılarımızla sizleri baş başa bırakıyoruz. Herkese keyifli okumalar dileriz...

Ender Aykol

MELİSA YILMAZ İLE ÜFLENMEMİŞ RÜZGÂRLAR ÜZERİNE

Enver Aykol

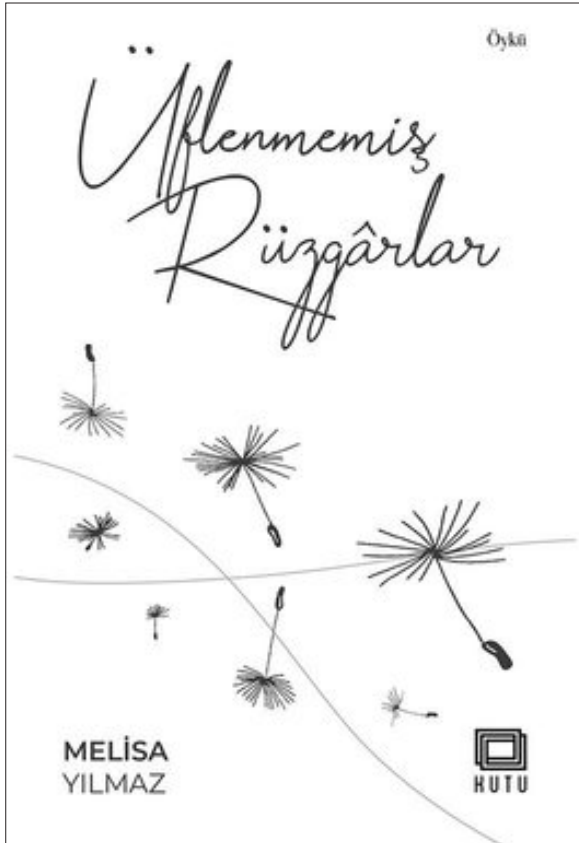
Lidiyamis'in kasabasının temsil ettikleri, hikâye edilmiş mekânından, manavından, bakkalından fazlasıdır. Orada özel bir coğrafyanın, bir alt kültürün değil bütün bir yapının eleştirisi var. Orada ötekileştirmenin, yabancılaştırmanın, tekdüzeleşmenin ve yalnızlaşmanın bir kazısı var.

Kitabınızın da ilk öyküsü olan "Lidiyamis'in Ölümü" ile başlamak istiyorum. Öyküde kasaba ve köy üzerine yoğun bir eleştiri var. Kasaba halkının, maskelerinin ardına gizlendiklerini aslında ahlaki değerlerinin içten içe çürümüş oldu-

ğu görüyoruz. Büyük şehirlerin derdinden, tasasından, kötülüğünden kaçmayı hayal ettiğimiz o güzel köy ve kasabalar aslında sandığımız kadar güzel değiller mi?

Öncelikle bir noktayı netleştirmek istiyorum: Lidiyamis'teki mesele, dert ve tasa kesinlikle yalnızca köy ve kasabaya yönelik olmaktan ibaret değil. Öykünün kelimeleriyle konuşmam gerekirse kasaba ve köy gibi toplumun nispeten küçük birimlerini, onun konserve edilmiş birer parçası olarak görüyorum. Elbette bir toplum zaman ve mekâna homojen olarak yayılabilen cansız bir varlık değildir, şüphesiz tenekelerde ve soslarda farklılık olacaktır. Ama yine de Lidiyamis'in kasabasının temsil ettikleri, hikâye edilmiş mekânından, manavından, bakkalından fazlasıdır. Orada özel bir coğrafyanın, bir alt kültürün değil bütün bir yapının eleştirisi var. Orada ötekileştirmenin, yabancılaştırmanın, tekdüzeleşmenin ve yalnızlaşmanın bir kazısı var. Orası hem bir yer, hem her yer, hem de hiçbir yer.

Tersine göçe gelince, o masum Ege kasabasına yerleşmekle dolu emeklilik hayallerinin içerdiği stabil olana, köklü olana, eski olana dönme arzusunu burada uzunca irdelemek istemiyorum. Yalnızca size, içten içe işleyen ka-

saba kültürünün ve baskısının; her yanlış yaptığında günahla kirlendiğine inanan “temiz” Gretchen’e ne yaptığını hatırlatmak isterim. Onu ölümün ucuna getiren şey, Mephisto’nun oyunu ve Faust’un tutkusuyla birlikte artık var olmayı başaramadığı toplumsal düzen değil miydi?

Erkeklerin kadınlar üzerinde kurmaya çalıştığı tahakküm yüzyıllardır bilinen bir durum. Öykünüzde dikkat çeken nokta ise kadınların hemcinsleri üzerine kurdukları baskı. Özellikle kasabadaki kadınların İdil Miyas üzerinde kurmaya çalıştıkları baskı aslında kıskançlıklarının dışavurumu mu?

Bu soruya basitçe şöyle bir pankart açabilirdim, tahakküm her yerde. Otoritenin yönetilen, erkeğin kadın, çoğunluğun azınlık üzerinde kurduğu tahakkümü bariz biçimde görebiliyoruz. Ne var ki tahakküm aynı zamanda akranlar arasında, romantik ilişkilerde, öğrenen ve öğretilen ayrımında, aile içinde. İsmi koymadan, bazen ayırdına bile varmadan, onu iliklerimize dek hissediyor, yaşıyoruz. Foucault sistemin ayrıkalarını, “diğerleri”ni tanımlarken cinselliği, hastalığı, deliliği kümelemişti. Bütün bunları

yazdığım sürece, tahakkümü de yazıyor olacağım. Dolayısıyla sebebin salt kıskançlık veya şu ya da bu olduğunu söyleyemem, sebep çok daha derinlerde, çok daha öznel ve aynı zamanda, çok daha hüznü.

Modern yazarlar kendilerini olabildiğince saklamaya çalışırken siz kendinizi hiç saklamıyorsunuz. Kimi noktalarda ise adeta okura göz kırpmıyorsunuz. Bunun kurguya bir zarar vermesinden endişelenmiyor musunuz? Yoksa bunu üslubunuzun bir parçası olarak mı görüyorsunuz?

Karakterlerimi oluştururken en çok dikkat ettiğim şeylerden biri onları bir stereotip olmaktan uzaklaştırmaktır. Bazen cinsiyetlerini, isimlerini, uluslarını ve dış görünüşlerini bile tasarlamadan, sadece öykülerini kurgulayarak yazar ve onları yaşamla doldurmaya çalışırım. Elbette yazdığım yaşam “benim bildiğim” yaşam olduğu için benden izler taşımalarını doğal buluyorum. Bunu özel olarak planladığım gibi engel olmak da istemiyorum. Benim için önemli olan, öykülerinin benim dışımda işliyor oluşu ve başkalarında yeni anlamlar bulabilmeleri.

İkinci öykünüze geçtiğimizde aslında öyküyle beraber değişen bir üslup da görüyoruz. Bu durumun sebebi ilk öykü ile diğer öykülerin yazım süreleri aralarında bir zaman farkı olması mı?

Zaman farkı mutlaka bir etmen. Bununla birlikte, asıl faktörün öykülerin yapısında yatığını düşünüyorum. İlk öykü, Lidiyamis, Türk okuyucusuna çok daha tanıdık unsurlarla, diyaloglarla, kişilerle dolu. Açık bir şekilde Türkiye’de geçiyor ve kültürümüzden bariz izler taşıyor. Diğerleri için aynı şey söz konusu değil. Hatta bu şekilde belirli mekânlarda, özellikle Türkiye’de geçen öyküler yazmak alışık olduğum bir şey de değil. Ben genelde zamanı ve mekânı pek kestirilemeyen öyküler yazıyorum. Ayrıca öykülerimin atmosferleri de birbirine hiç benzemiyor. Kimisinde ışıklar kısıkken kimisi günışığı dolu; kimisinde acı baskınken kimisinde kara mizah var. Bu nedenle üslubun değişmesi doğal geliyor.

Öyküdeki kişilere ait isimlendirmeleriniz de dikkati çeken diğer bir nokta. Deina, Hernandez, Esperine, Gili ve -her ne kadar adının bir köyden geldiği söylene de- Sazaki... Yerli eserlerde yabancı isimler görmek kimi okurlarda bir çeviri eser okuyormuş hissi uyandırıyor. Okurların hikâyelerinizdeki kişilerle özdeşlik kuramamasından korkmuyormusunuz?

Aksine, isimlerin mekânlar ve olaylar gibi yerelden bağımsız olması benim için oldukça anlamlı. Hatta yapabildiğim öykülerde karakter isimlerini, zamansal göstergeleri, yerel mekânları hiç kullanmıyorum. Evrensellik benim için çok değerli, bir yazar olmanın ötesinde bir okur olarak da bunu çok önemsiyorum. Bu tür belirleyicilerden uzak yazmak benim için o kadar alışıldık bir durum ki tersini yapmaya çalıştığımda metinlerimde bilinçli bilinçsiz yırtılmalar olduğunu fark ettim. Neyse ki henüz kimse bana, Lidiyamis’in manav sahnesinde aylardan mart olmasına rağmen nasıl olup da incir satın alabildiğini sormadı.

Öykülerinizde kadın karakterler önemli bir yer tutuyor. Erkek karakterlerin psikolojisini, iç dünyasını net bir şekilde verememekten mi çekiniyorsunuz yoksa yalnızca kadınların anlatılmamış hikâyelerini, sıkıntılarını ve buhranlarını mı dile getirmek istiyorsunuz?

Aslında kitapta kadın öykülerinin ağırlıkta olması tamamen rastlantı sonucu ortaya çıkan bir durum diyebilirim. Kitapta yer vermeyi düşündüğüm daha fazla sayıda öykü vardı. Editörümle birlikte elemeye başladığımızda kadın öykülerini bir kenara ayırdık, sonra Lidiyamis’in ardından gelecek öykülerin kadın öyküleri olmasının tematik bir bütünlük oluşturacağını düşündük ve sonuç bu oldu. Yani elimde istemeyeceğiniz kadar erkek karakterli öykü kaldı ve sonra yazdıklarımın da çoğu cinsiyeti hiç belirtilmeyen karakterlerle dolu. Sonuçta özel olarak kadınları yazdığımı iddia edemem, özel olarak insanı yazdığımı bile iddia edemem, meseleye çok daha bütüncül bir perspektiften bakıyorum.

Aranjuez’in Sesi öyküsünde Umberto Saba, Leon Felipe, Antonio Machado ve Hayim Nahman Bialik gibi Türkiye’de herkesin de tanımadığı şairlerden alıntılar yapıyorsunuz. Bir yazar olarak kimlerden besleniyorsunuz? Popüler isimlerden uzak mı duruyorsunuz?

Her okurun tanrı ve tanrıçaları vardır. Benim gibi bilinmeyen köşeleri didikleme sevesen, farklılığa tutkun olanların bile. Popüler yazarları, kitapları, şiirleri okumamdan özel olarak dışlamıyorum, klasikleri dışlayamayacağım gibi. Sonuçta klasikler de bir zamanların popülerleriydi. Fakat beni en çok etkileyen, bende en çok iz bırakan metinler metinlerimde izleri en çok kalanlar oluyor tabii. Deleuze’un “minör” veya “göçebe” dediği kalemler benim tanrı ve tanrıçalarım. Kendilerine dillerin içinde bir dil, yazılmışların içinde özgün bir köşe, hep yürünen yolların yanında gözden kaçmış patikalar bulanlar. Eskidikçe değerlendirilenler. Anlatımlar yavanlaştıkça dönülenler. Yazdığım her şeyi, mezarlarına birer çelenk çiçek gibi hesapsızca bırakabilirdim. ❧

ESKİ İSTANBUL'DAN FANTASTİK MAVRALAR TARLABAŞI CANAVARINI NASIL HAKLADIK?

Mehmet Berk Yaltırık

Zar sallayan, bıçak savuran eller, tespihle dolaşır olmuş; nara sesleri ve harcıâlem batakhane muhabbetleri yerini muhtelif keramet menkıbelerine bırakmıştı. Vallahi kendimi tanımasam Çardakaltı'nın değişen çehresini hakiki bir keramete bağlayabilirdim!

Son vakitlerde Çardakaltı Kahvehanesi, eski çehresini iyiden iyiye kaybetmişti. Sanki düz ayak kopukların, külhanilerin değil de Fatih'in müderrislerinin softalarının mesken tuttuğu kahvehanelere dönmüştü. Haddi zatında bu tasvir dahi masum kalır. Gelinine hasım kocakarların, her türlü koca derdinden muazzep kadınların, çocuğu lâl olmuş haminnelerin uğrağı, âdeta bir türbeye dönüşmüştü. Ne acayip ki bu türbenin keramet umulanı kulunuz Tophaneli Eğri Selami ile semt karakolunun zabitlerinden Arap Tevfik'ten başkası değildi. Yok cıvıl avret suretli periydi, vay hayaletin gömüsüydü, derken adımız üfürükçüye, cinciye çıkmıştı. Gerçi perili addedilen bir viranenin hazinesini bir gecede Kaymak Tabag'ında gözden kaybetmemiz her ne kadar bize de sihirbazlık alameti gibi gelse de ahali bizim pek günahkâr tarafımızla alakadar değildi. Bir derdi olan soluğu bizim kahvede alıyordu. Tevfik'in karakola uğrayanlar da olmuştu ancak komiserin mahkeme duvarından hallice sıfatını görenler kahvehaneye yol alıyordu. Bir vakit sonra kahvehanenin bu madiden uhreviyatı şehrin dört bir yanına yayılınca, dümen-den türbenin göstermelik keramet sahibini

görmek için Çardakaltı'nda fink atar olmuşlardı. Dua fısıltıları, çare arayanlar, çardağın orasına burasına çaput bağlayanlar derken, mum yakmak isteyip "Türbeye çevirdiniz ocağımı bre!" diye bağırın Ocakçı İsmail'in yakası bağı açılmadık küfürleri bile bu dümen-den uhrevi havayı dağıtamıyordu. Bir süre sonra kahvehanenin müdavimlerinin de huyu suyu değişmeye başladı. Kaldırım kopuğu makulesi, yolsuz kalsa öz babasını tenhada kısıtıp metelik için böğrüne bıçak dayayacağına adım gibi emin olduğum ne kadar külhani varsa birer cüppe, sarık uydurup mekânın göstermelik haşmetine kendilerini kaptırmışlardı. Zar sallayan, bıçak savuran eller, tespihle dolaşır olmuş; nara sesleri ve harcıâlem batakhane muhabbetleri yerini muhtelif keramet menkıbelerine bırakmıştı. Vallahi kendimi tanımasam Çardakaltı'nın değişen çehresini hakiki bir keramete bağlayabilirdim!

Mevzunun asıl çehresine vakıf olduğumuzdan ve olayların da müsebbibi olduğumuzdan bu hava bir bana bir de Tevfik'e sirayet etmemişti. Tevfik hadi gece gündüz karakolda eğleştiğinden kendini bir nebze bu mecnunluktan sıyrabiliyordu. Benim ise yegâne yaptığım

eski yaşayışımı sürdürmektir. Ben yine fesi yan giyiyor, yaka bağır açık geziyor, pabuçlarımın topuğunu eziyor, Tophane ağzıyla konuşuyordum. Lakin ahali artık nasıl tava gelmişse beni böyle gördükçe daha da bağrına basıyor, Melamiler misali asıl yaşayışımı gizlediğimi zannediyorlardı. Patırtıdan mülhem başım ağrıyordu ancak gelenler bazen yemektir, tatlıdır, getirip kursağımız bayram ettiğinden pek ses etmiyordum.

Tevfik'in o gün tek başına, kara kara düşünür vaziyette bizim kahvehaneye doğru fayrap ettiğini görünce yine başımıza bir uğursuzluğun geleceğini çıktım. Ortalıkta dolaşan haminnellerin, ablaların, çocukların "İyi saatte olsunlarla söyleyeceğiz, size ilişmesinler!" diyerek, kendi ayaklarıyla fiymalarını sağladıktan sonra Arap'ı kapıda karşıladım.

Tevfik beni görür görmez gülümseyip "Ooo Selami hazretleri! Çardakaltı türbeye döndüğünden seni de öldü sandık, sağ imişsin meğer!" diyerek söze girdi.

"Ulan Arap! Kocakarı intizarı gibisin, sağlam adamı kabre korsun vallahi!" diye tersledim. "Yine netameli bir vaka cereyan etti. Komiser de bizden gayrı lüzumsuz herif tanımadığından bizi memur eyledi değil mi?"

"Öp babanın elini! İmanım Selami, sen hakikaten keramet sahibi olmuşsun! Nereden bildin?"

"Ne kerameti ulan! Nuhuset, nuhuset! Kişinin yegâne refiki kendi gibi abdest tutmaz olunca... Bu sefer mevzu ne?"

"Böyle ayaküstü olmaz sakın bir yere geçelim!"

Mahallenin en civcivli dedikodusunu ahretliğine üfüren kapı önü kadınları misali kahvehanenin bir köşesine çöktük. Tevfik'in gözleri sık sık dalıp gidiyor, arpacık kumrusu misali kendi kendine düşünüyordu. Ansızın konuştu: "Selamiciğim bu sefer şapa oturduk!"

"Senden hayır haber gelse şaşardım zaten, onu anladık."

"Bu sefer harbici söylüyorum! Belanın püsküllüsüne çattık. Son birkaç gündür Tarlabası'nda yaşanan faciayı duymuşsundur."

"Burada gördüklerinin kıyafetine bakma. Karanlık çöküp, el ayak çekilince paçası kanlılarının, kuşağını sarkıtıp gezenlerin lakırtıları döner bu dam altında. Tarlabası'nı da duydum elbet. Duydum da... Sadece cinayetler konuşuluyor. Bir de Tarlabası Canavarı işte..."

"Tamam! Tarlabası Canavarı işte! Tarlabası karakolunun zabıtları dahi gece olunca dolaşamaz olmuş. Sağdan soldan parçalanmış insan kolu, bacağı falan zuhur ediyormuş..."

"Ortalık salhaneye dönmüş orada. Dönmüş de... Bizimle alakası ne?"

"Tarlabası karakolunun komiserini ta Beşiktaş Karakolu'na çağırılmışlar."

"Hasan Paşa'nın falakasından geçen kabadayı bir daha iflah olmaz derler. Komisere basmıştı paparayı..."

"Tam dediğin gibi işte. Tarlabası karakolunun komiseri de bizim karakola gelmiş. 'Sizin elinizde tam da böyle netameli işlere münasip kimseler vardır, bizim canavarı da hallediverinler!' demiş."

"Zannımca bahsettiği şahıslar biz oluyoruz?"

"Öp babanın elini! Komiser biraz para da verdi. Aslanlarım siz bu işi halledersiniz, diyerek beni buraya yolladı."

"Hayda! Bu iş yaş arkadaş! Hadi ecinniye, hortlağı anladık insan kasabıyla ne işimiz olur bizim? Faili kimse bilmiyor ama bu iş bence oraların haracını yiyen sayılı fırtınalardan birinin herzesidir ben diyeyim. Bir kabadayının kuşağına basarsak bizi komiser de kurtaramaz benden demesi!"

"O dediklerin son zamanlarda iyice ellerini ayaklarını kesmişler Tarlabası'ndan. Umumhanelere bile kimse uğramaz olmuş. Ahalinin ağzında canavarın sözü var ama cismi yok. Gören duyan yok. Böyle fevkalade bir mesele için bu işlerle hemhal olmuş birilerinin vazife görmesi iktiza ettiğinden..."

"Peşrevi kes Arap, anladık! Gideceğiz Tarlabası'na mecbur!"

Gidiyoruz ama kalbimizde fena bir ağırlık, ağzımız kuruyor, gözüm ara ara kararıyor. Gören idam sehпасına gidiyoruz zanneder. Filhakika idam sehпасından farkı namevcut.

Tevfik de ben de sokakların lisanına aşına olduğumuzdan adımız gibi eminiz ki Tarlabası cinayetlerinin ardında raconla ilgili vaziyetler yatıyor. Racon, Dersaadet'in görünmez kanunudur. Gündüz zaptiyelerin hükmettiği sokaklara, geceleri racon hükmeder. Hatta çoğu zaman gündüze de sirayet eder. Kişi Fehim Paşa misali saraya ardını dayamış kulağı kesiklerden olmadıkça raconun üstüne çıkamazdı. İhtimaldir ki Tarlabası'nda doğranan bir sürü insancık, umumhanelere balta olmaya niyet eden bazı gafillere verilmiş gözdağından başka bir şey değildi. Hattı zatında bulunan cesetler arasında kadınlar da vardı ki mevzunun sayılı fırtınalardan azılı bir kabadayının cezalandırması olduğu aşikârdı. Biz sokakları bildiğimizden bu korkunç hakikati bilerek gidiyorduk Tarlabası'na. Gündüzün ziyasından gayrısını görmemiş olan komiser de kanuna da laf anlatamazdık.

Ayaklarımız geri geri gitse de bir araba tutup Tarlabası karakoluna vasıl olduk. Malum komiser haber uçması lazım orada görüldüğümüze dair. Oraya giderken zaten bir tuhaftık ama zabıtların, zaptiyelerin bize kurbanlık koyun nazarıyla bakmaları bizi daha da perişan etti. Ezan okunup sokaktan el ayak çekilince biz de komiserin "son arzu" kavlından ikram ettiği kahveleri içip yola düştük. Silah namına can havliyle nereden aldığımızı bilmediğimiz bekçi dayakları haricinde benim saldırmam, Tevfik'in de tabancası vardı. Aynı mahallede aşık attığımızdan tabanca haricinde aba altında bir saldırma da taşıdığı kanaatindeydim. Lakin top, tüfek olsa ne olacak? En nihayetinde iki başıbozuğuz. Omuzlarında kartal kanat ceketler, gözleri ve paçaları kanlı, icap etse kendi analarını babalarını doğramaktan imtina etmez beş-altı kopuk etrafımızı çevirse karakolun dibinde yatırıp kesseler bir Allah kulu işitmez!

Sokağa fenersiz çıkmaya ben ziyadece alışık olduğumdan, Tevfik de bizim oranın suyundan içtiğinden dipsiz kuyu diplerini andıran sokaklara zıyasız daldık. Geçen sefer o harap köşkün bahçesinde beklerken bu denli tırsmamıştım

hani. Ecinni dediğini iki duayla def edersin. Gözü dönmüş, kendin gibi kanlı canlı birini neyle def edeceksin? Arap'ın dilinde dua, benim dilimde beni bu işe soktuğundan mülhem Arap'a beddua, her köşe başı karaltısını, gölgesini korkuyla süze süze dolanıyoruz. Yolsuz kaldığımda, gençlik saikasıyla karmanyolacılık, kafticilik ayağına kör karanlıkta taban tepmişliğim çoktur lakin benim bile ense tüylerim diken diken.

Biz böyle aheste, fecr vaktine kadar dolanırken kerli ferli bir beybabaya çattık. Bekçi desek hem değneksiz, fenersiz hem de zaptiyenin bile dolanmadığı bu mıntıkada kol gezemez. Canavarın yüzünden işlerinin kesat gittiğini bilmesek umumhane yolunda tenesirlik çapkın derdik. Ağır ağır yürüyor, lakin hırsız sessizliğinden çok Göksu'da dolanır gibi bir hâli var. Adamın vaziyetinden Tevfik de ben de pirelendiyimizden çöküverdik ensesine:

"Akşamı şeriflerin hayrolsun beybaba! Ne yana böyle?"

Adam ışık olmadığından suretimizi tam göremez sandık ama sanki karanlıkta da görevliymişçasına gözlerini bize dikti. O loşlukta gözlerinin kan çanağı misali kıpkırmızı oluşu nazarı dikkatimi celp etmişti. Pos bıyıkları ve yaşını başını almış hâliyle mahzun görünmeye çalışsa da simasında alıcı kuşları andıran bir zalimlik var gibiydi. Adamın bu vakitte dolaşması, suretiyle birleştirence ikimizi de şüpheye duçar ediyordu. Adamın konuşması aksanlıydı ama nereli olduğunu çıkaramıyorduk. Kafa dalgınlığına nereli olduğunu söyleyince adam bizi başından savmak için elini savurup Eflak-Boğdan tarafından geldiğini söyleyip yol almıştı. Ben tam Tarlabası'nın sakinlerindenir, ilişmeyelim diye düşünürken Tevfik kolumdan tutup saçak altına çekti beni. Bir yandan da adamı gözlüyordu: "Selami ben bu heriften fena şekilde pirelendim. Son lafından da uyuzlandım?"

"Adam Eflak-Boğdan deyip geçti işte. Ekalliyettendir. Burada çok var onlardan."

"Oğlum Selami cahilliğine veriyorum. Memlekette Eflak, Boğdan mı kaldı ulan? Bi-

zim karakolda cihan haritası var orada gördüm, oraya şimdi Romanya diyorlar. Dediği isimlerin hepsi tarih!”

“Atla deve değil ya sorduğumuz adamın kendi de tarih. Öyle alışmıştır?”

“Oranın ahalisi bile böyle zikretmiyor artık! Bize yalan söyledi zannımca. Burnuma fena kokular geliyor, peşine düşelim...”

“Bana kalırsa senden geliyordur o koku da neyse. Düşelim bakalım. Zaten bu zulmette bir Allah kuluna rastlamadık ondan başka...”

Alacakaranlığın o gören gözü gördüğünden emin olamayacak raddeye düşüren loşluğunda adamın izine düştük. Takip ederken fark ettik ki adamın elinde büyükçe bir zembil vardı. O hengâmede bakmayı akıl edememiştik. Bu hâli görünce şüphemiz kat be kat arttı tabi. Adam bahçeli bir evin bahçe kapısından geçip içeriye girince dahi peşini bırakmadık, evi burası olmalıydı. Küçük bahçeden geçip evine girdiğini, kapıyı sertçe örttüğünü duyduk. Hemen ardından bahçeye süzüldük. Evin girişinde bir köşede o taşıdığı zembil duruyordu. Bir görünmez kuvvet sanki bizi oraya doğru çekti. Ağır adımlarla gidip zembilin örtüsünü çektiğimizde içinin boş olduğunu, lakin pekmez benzeri bir sıvıya bulanmış olduğunu fark ettik. Kokusundan ve uçuşan sineklerden aşına olduğumuz kadarıyla pekmez sandığımız sıvı kandan başka bir şey değildi.

Bir an nara basıp kapıya tekme vurup girmeyi düşünsem de Tevfik mani oldu. Tabancasını kılıfından usulca çekip kapıyı “usulünce açmamı” söyledi. Her ne kadar elim pas tutmuşsa da bir zanaatı bir kere kapınca unutmak nâmümkün. Saldırmamla kapının kilidini bertaraf edip içeriye süzüldüm, Tevfik de tabancasıyla ardımdaydı. Havasız hâli ve perdelerle sıkı sıkıya örtülmüş vaziyetiyle mezbeleliği andıran bu yerde tek bir kandil dahi yanmıyordu. Kör karanlıkta kedi misali ilerliyorduk. Evin mahzeninden gelen birtakım sesler işitince oraya doğru adımlarımızı hızlandırdık. Merdivenlerden el yordamı inmeden hasbelkader denk geldiğim eski bir kandili yaktım. Kandilin zayıf ışığında mahzene indiğimizde o yaşlı

adamı, seyyar hastane yatağı misali bir yatak üzerine uzattığı orta yaşlı bir adamın üzerine eğilmiş vaziyette gördüm. Adam olağandan uzun köpek dişleriyle adamın boynunu köpek misali ısırılmış, muhtemelen çoktan ölmüş adamın kanlarını yalıyordu. Bizimle göz göze gelir gelmez mahcup vaziyette doğruldu. Gözleri kandilin ışığında köz misali parıldıyordu. Bir anda hırçınlaşıp üzerimize atıldığında Tevfik korkusundan ezan okumaya başladı. Maksadı ahaliyi vakitsiz ezanla buraya toplamaktı zannediyorum zira “imdat” diye haykırmayı kendine yedirememişti. Tevfik ezanı okuyunca adam olduğu yere iki büklüm çöktü. Sonunda bu da olmuştu. Koca İstanbul’da denk gelmediğimiz bir hortlak kalmıştı, onu da görmüştük. Kanlarını içtiği insanlarımız parçalayıp oraya buraya saklayarak izlerini bertaraf etmek istiyor gibiydi.

Bildiğimiz duaları tekrar tekrar ve sesli okuyarak adamı yakalayıp karakola götürdük. Sabah ezanı okunduğunda bir anlık yürüye-
mez olmuştu ama karga tulumba taşımıştık. Karakolun önüne vardığımızda: “Canavarı yakaladık canavarı!” diye seslenince tüm zabıtlar, zaptiyeler hatta ahali den işitenler başımıza üşüştü. Adam bir yandan aydınlanmakta olan havaya bakarak kendisini bırakmamız için yalvarıyordu. Az sonra neden böyle yalvardığını idrak ettik. Güneşin ilk ışıkları üzerine değer değmez sanki kaynar suda haşlanı-yormuşçasına duman tütmeye başladı. Koca adamın çırpına çırpına gözlerimizin önünde kömür karası olduğunu, küllere dönüşerek yele rüzgâra karıştığını hep birlikte temaşa ettik. Kimse ne yapacağını bilmediğinden herkes birbirinin yüzüne bakıyordu. O anda aklıma nereden estiyse: “Komiserim biz canavarı yakaladık, size teslim ettik. Sizin elinizde kaybolmuştur. Lazım gelen izahatı lüzumlu yerlere siz yaparsınız, iş bizden çıktı!” diyerek Tevfik’in koluna yapışıp koşar adım oradan uzaklaştım. Kanuna laf anlatmak, ecinni def eylemekten daha zordur! İşte bu nedenle Tevfik’le birlikte ardımıza bakmadan Tophane’nin yolunu tuttuk. ☛

ŞAMANIN HASTALIĞI KOVUŞU

Oğuz Can Acar

Şaman kişi doğrudan ona konuşarak, onu kovmaya uğraşıyordu. Bağırıp çağırarak kulak tırmalayıcı bir gürültü yapıyor, davuluna her defasında daha sert vuruyor, gök gürültüsüne benzer sesler çıkarıyordu.

Göğün, cömertçe maviliğinden bahşederek suları boyadığı, ağaçların yağız yerin her köşesine köklerini yaydığı, çadırların bozkırın genişliğinde serildiği bir bölgede, bilinmeyen bir hastalıktan kırılan bir kişi vardı. Bu kişi önce ağılındaki hayvanların telefıyla sınıandı, ardından kendisi yatalak olacak şekilde hastalandı. Anası, atası ve türlü akrabası ona çare olmaya çalışsalar da hiçbiri bunda muzaffer olamadı. Zavallının canı uçup gidecekti, göz göre göre buna müsaade edilmemeliydi. Artık ellerinden bir şey gelmediğine, bu zavallının hastalıktan yitip gideceğine kani olan ailesi, bir şamana başvurma kararı aldı.

Namı âlemlerin ötesine ulaşan, etrafında çeşit ruhlar dolaşan, her kim hasta ise ona çare olan bu şamana ulaşip ona durumu anlattılar. Şaman kişi bu duruma müdahale için ihtiyaçlarını tamam etti, sonrasında yollara düştü. Bu hasta kişinin köyüne geldiler ve ailesinin onu yerleştirdiği karanlık kulübeye girdiler. Hava çoktan kararmış, gün yerini geceye bırakmak için yavaşça gökten çekiliyordu. Şaman usulca içeri girdi ve ayakları işlemeli, kolçakları sığır başı şeklinde oyulmuş, demir kakmalı iskemleye oturdu. Hastanın yakınında böylece oturarak gözlerini kapadı, sadece dinledi. Diğerleri için mutlak bir sessizlik olan odada şaman algıların

ötesinde sesler duyuyordu. Sonrasında yanında getirdiği, yeşil yaprakları henüz kurumamış söğüt dallarından bir demeti sol eline aldı. Elindeki dal demetini kulübenin tabanına vurarak mırıldanmaya başladı. Önce doğa seslerini taklit ederek başladı, ardından şarkı söyledi. Bir yandan dalları yere vuruyor, bir yandan sağ ayağıyla tempo tutuyor, bir yandan da söylediği şarkıyla kulağa hoş gelen bir ezgi yaratıyordu.

Eline aldığı uzun çubuğun içine tütün doldurdu, ardından içine çektiği dumanları üfle-meye başladı. Hastanın şikâyet ettiği uzuvlarının üzerine doğru nefeslerini bırakıyordu. Tütündeki otların etkisiyle yavaşça esridi, tütün torbasından bir çimdik alarak onu da ağızla çiğnedi. Ani bir hareketle ayağa kalktı ve dans etmeye başladı. Elindeki demeti, kulübedeki ocakta yakıp tütsüledi, ardından hastanın üzerinde gezdirerek onu alazlamaya başladı. Bir eline davulunu bir eline tokmağını kaptığı gibi delicesine hareketler yaptı. Şarkı söyleyerek dans ediyor, bu sırada odanın her yerinden kuş çığlıkları çıkıyordu. Ruhunun göğe yükselmesi için dua ediyor, tanrılara yakarıyordu.

“Bir talabim bulardın, bir talabim alardın
İşning başı Kök Tengri, sizge oyun saldım
Sizdin medet tileymen, derdige deva tileymen
Aciz bende kulungmen, tağdın ağır günahım”

Şaman her hareketiyle kendinden geçiyor, öte âlemlere gittikçe yaklaşıyordu. Suların anasına, dağların dedesine, steplerin kır atına, ateşlerin efendisine... Türlü ruhun inayetine güveniyor, yakarışları gecenin kör karanlığını çınlatıyordu. Neden sonra şaman yere yığıldı, bir ölü gibi hareketsiz kaldı. Cılız nefesleri göğsünü hareket bile ettirmiyordu, ruhların tezahürünün şiddetiyle kendinden geçmişti. Odadan en ufak çıt sesi dahi çıkmıyor, ancak dışarıda esen rüzgârın uğultusu duyuluyordu. Uğuldayan rüzgâr, varlığına göklerden bir yolcu katmış şekilde kulübe-ye doğru esiyordu. Göklerden gelen bir ruh rüzgârdan ayrılıp şamanın bedenine girdi ve bir anda ölü hortlatır gibi onu ayağa dikti. Şaman bu ani dirilişle derin nefesler alıyor, olduğu yerde salınarak dengesini bulmaya uğraşıyordu. Esrikliğinin hat safhasına gelen şaman, bulunduğu âlemden kopmamak için kendini olanca gücüyle zorluyordu. Şamanın muhteviyatına dâhil olan ruh, konuştuğu bedenin karnından konuşuyor, hırıltılı bir sesle ona havadisler veriyordu. Şaman gırtlğından kopan kaba kelimelerle hasta için sorular soruyor, ruh ona daha boğuk ve korkunç bir sesle cevap veriyordu. Aralarında geçen ve onlardan başka kimsenin anlayamayacağı garip bir lisana benzeyen bu diyalog tüyler ürperticiydi.

Hasta hakkında türlü malumata sahip olduktan sonra şaman, buna sebep olan kötü ruhu kovmak için harekete geçti. Yeraltının aşağı katlarının çeşit kötülüğüyle donanmış bu ruh, artık şamanın kuvvetli mukavemeti karşısında üstünlüğünü kaybetti. Şaman kişi doğrudan ona konuşarak, onu kovmaya uğraşıyordu. Bağırıp çağırarak kulak tırmalayıcı bir gürültü yapıyor, davuluna her defasında daha sert vuruyor, gök gürültüsüne benzer sesler çıkarıyordu. Cübbesindeki bakır ziller çınlıyor, göğsündeki metal

plakalar birbirine çarpıyordu. Odanın içinde doğa ruhlarının sesleri kıyameti koparıyor, çığlıklar birbirine karışıyordu. Şaman hastanın üzerine atılmış, her defasında sanki ona vuracakmış gibi yapıyor, hastanın başının hemen yanına sert darbeler indiriyordu. Öfke dolu yumrukları hastanın başının yanına dağılmış, her bir teli ruhundan bir parça taşıyan saçına çarptıkça; hasta

kişi bu kurtarıcı şiddetin tesiriyle içindeki ruhla beraber acı çekiyordu. Nihayetinde hasta kişinin başının yanına serilmiş saçına sağlamca bir darbe geldi ve ardından duyulan tek bir çığlık odadaki bütün sesleri kesecek kadar yüksekti. Bu

hastanın içinden çıkan ve oradan kaçan hastalığın çığlığıydı. Hastalığın kötü ruhu şamanın gücüne dayanamamış ve oradan olanca gücüyle kaçmıştı. Şaman bu savaştan muzaffer olarak ayrıldı, hasta kişi iyileşmeye başladı. Zaman içinde hasta kişiye merhemler ve şuruplar yapıldı, eski gücünü geri kazanması ve içindeki kötülüğü tümüyle defetmesi için ona hususi özen gösterildi. Gün geçtikçe iyiye giden bu kişi için yaptıklarından dolayı şamana büyük saygı gösterildi.

Hastanın akrabaları şaman için koca bir sığır kesti, önüne pirinç rakısı getirdi. Hastayı kurtardığı için ona şükran duyan aile ona muazzam bir ziyafet çekti, sahip oldukları her şeyi bu kurtarıcı kişinin önüne serdi. İhtiyacı olan bir şey var mı diye soruldu, hizmetinin karşılığı fazlasıyla verildi. Dünyanın türlü derdine kıyasla belki ufak kalacak bu sorunla boğuşan bu kişiler, başlarındaki belanın savılmasıyla huzurlu bir dirlik hâline büründüler. Böylece iyiliğin ve kötülüğün arasındaki sancılı mücadele ile geçen günlerin bir tanesi daha sonlandı ve günün eskisinden daha parlak gözüksüğü kutlu bir sabaha erildi. Bundan sonrası için yalnızca yaşamlarının devamlılığını sağlayacak temel ihtiyaçların giderilmesine yönelik mücadeleleri devam edecekti. █

RASKOLNIKOV İNSANLIĞIN ROMANI

Muhammed Faruk Sezginer

Bu üniversite öğrencisinin kendince kurduğu adalet anlayışı ve canavarca düşünceler, hayaller zihninin köşelerinde çalkalanır durur. Onun düşünceleri aslında zavalıca bir çırpının göstergesi, imkânsızlıklar içindeki bir “arayışın” sembolize edilmesidir.

Raskolnikov; mesleğinden nefret ettiği için istifa eden bir asteğmenin, Rus eleştirmen Vissarion Belinski’nin körüklediği bir ateşle yanan yazarın, *Epoha*’yı (dergi) çıkaran milliyetçi adamın, kumar borçları yüzünden ne yapacağını bilemeyen ve bunun üzerine kitap çıkaran bir “kumarbazın”, *Karamazov Kardeşler*’i dört yüz bin kelimeyle bitirip evini terk ederken yanına alan ve “İnsanı anlamak istiyorum.” diyen bir filozofun, ölüm cezasından ucu ucuna kurtulan bir mahkûmun, sürgünlerle geçen bir ömrün, sara nöbeti yüzünden defalarca hastanelere kaldırılan bir zavallının, cenaze töreninde ardından yaklaşık otuz bin kişiyi sürükleyen -tabiri caizse- bir ölünün, dünyanın en büyük yazarlarından Fyodor Mihayloviç Dostoyevski’nin yazdığı “Suç ve Ceza”nın başkarakteridir.

Dostoyevski’nin ustalık eseri her ne kadar *Karamazov Kardeşler* olarak kabul edilse de dünyada en az Don Quixote, Sherlock, Hercule Poirot, Harry Potter, Tom Amca, Goriot Baba, Jay Gatsby, Faust, Werther, Martin Eden, Küçük Prens, Hamlet, Macbeth, Othello, Romeo ve Juliet, Bazarov, Rudin, Oblomov kadar tanınan ve akıllara kazınan Raskolnikov karakteriyle edebiyat tarihine damga vurmuştur.

Raskolnikov ismini parçalara ayırdığımızda kökünün şu olduğunu görürüz: Raskolot. Ras-

kolot “parçalanma” demektir ve Raskolnikov’un bölünmüş yapısıyla bizzat uyuşur. “Nikov”sa çentik veya takma ad anlamlarına gelebilecek bir sözcüktür. Tam adıyla Rodion Romanoviç Raskolnikov üstünlerin ve düşmüşlerin, aynı dünyada yaşayan ayrı dünya insanların içinde bulundukları sistemin adaletini sorgulayan parasız, sefil, bir bodrumda yaşayan ve öğrenimini devam ettirmek için saatine kadar rehin veren bir üniversite öğrencisidir. Saatini verdiği rehin kadın ona göre hayatın zalim tarafını temsil etmekte, içinde derin bir nefret uyandırmaktadır. Böyle insanlar refah yerine ölümü hak ederler. Yoksulluk içinde yaşayan iyi insanlarsa huzur dolu bir hayatı yaşamalı, iyi bir dünyaya doğmalıdırlar ki zaten böyle yapmak bir toplum kurtuluşu için tek çaredir. Bu üniversite öğrencisinin kendince kurduğu adalet anlayışı ve canavarca düşünceler, hayaller zihninin köşelerinde çalkalanır durur. Onun düşünceleri aslında zavalıca bir çırpının göstergesi, imkânsızlıklar içindeki bir “arayışın” sembolize edilmesidir. Yergileriyle ünlenen Voltaire’in övdiği Cesare Beccaria der ki: “Suçluyu kazıyınız, altından insan çıkar.”

Biz suç denilen ef’alin en iğrenç, en aşağılık, en kirli şey olduğundan eminizdir. Korkak, gadar, şeref yoksunu, şehvetperest, hain olmak bu

güruhun en başlıca özellikleridir. Bunlar doğru şeyler değildir kesinlikle, olamazlar. Lakin söyleyin bana; ne zaman dosdoğru oldunuz ki şimdi bir başkasının doğruluğunun ölçütü oluyorsunuz? Ya da bana hiç yalan söylememiş, hiç kimseye hakaret etmemiş, hiçbir kişiye sataşmamış, kavgaya etmemiş, kin gütmemiş, arzu ve isteklerine köle olmamış, asla nefret etmemiş, öfkelenmemiş, kıskanmamış, başkasının ardından konuşmamış, kısacası hiç suç işlememiş birini gösterin. İçindeki fırtınalara gem vura-bilmiş birini gösterin. Dünyanın yörüngesinde dönen yıldızlar kadardır herhâlde bunlar. Çünkü eski ve çürümüş bir fikrin yozlaşmış kalın-

tılarından ibaretiz biz. Bu yüzden bizden daha güçsüz, daha aşağılık, daha kötü olanı her zaman eziyoruz. Daha sonra da toplumun gitgide bir yıkıma sürüklendiğini, dünyanın düzeninin bozulduğunu, “adaletin olmadığını” söylüyoruz. Söyleyin bana; ne zaman peygamber oldunuz ki? Bırakın son sözü ya İsa ya Musa ya da Muhammed söylesin. Ya da bırakın, hiç kimse söylemesin. Bırakın da tüm düzen parçalarına ayrılsın. Belki de insanın gerçeği görebilmesi ancak bu yolla olur.

Raskolnikov’un bize mesajı budur ve ana fikir ceza vermek yerine suçun önlenmesi gerektiğini ve bunun kişinin kendisinden başlayarak

yapılabileceğini söyler. Hukuk kanunları da zaten bu yüzden vardır. Kanun kişilerin yargısı değil, üstün ve soyut bir varlığın öz düşüncesidir. Suçun önlenmesinde ise en iyi çare cezanın şiddeti değil, cezadan kaçınılamayacağı kanaatinin yerleşmesidir. Bunu yaparken “insanın” insanlığına işkence edilmemesi gerekir. Zira Beccaria yine der ki: “İşkence ekseriya zayıf bünyelerin mahkûm olmasına, gürbüz ve mütehammil katillerin masum çıkmasına yarayan meşûm bir vasıtaadır.”

İnsan sevgiye ve kardeşliğe mahkûm yaşar. Sevgi her türlü kirliliği temizleyen en nezih ve mukadder olan bir yağmur gibi ya da bir deniz, bir okyanus gibidir. Dostoyevski’nin Sonya’yı bu hikâyenin kilit noktasına koyması bize bunu gösterir.

Son söz hiç olmayacak ama son soruyu bırakın “bu zavallı insanın” fikir babası olan Dostoyevski sorsun:

“Seni bir kişinin sevmesi ne demektir, biliyor musun?”

MONO, TON VE TİN

Furkan Bulut

*Anlaşılmadığı iklimde açan
bir ağaç
dalına küskün
yaprak döker.*

*Bozuktur
Kırık avlulara ayak basmıştır
Yalnızlığın gözünün içine bakarken ayak uçlarına sarılmıştır
Anne karnında sızısını duymuştur hayatın
Ölümün karnını yarararak geçer.*

*Kendi deviniminin gövde gösterisine
Aynalar tutulmuştur.
İnsanlar olmuştur yırtıcı bakışlı
Evine giden dar kaldırımlarda üzerine yürünmüştür
Ruhunu tek hamlede kesen kör kılıç
Kabzasından umut sızan düşler böler.*

*İhanetin göğsüne ektiği tohumlar filizlenmiştir
Çatlamış derisindeki kurak topraklar
Sezaryen bir ölüm getirmiştir dünyasız
Doğarken gereği düşünülmüştür
Böyle bir sömürüyle düşünceleri
Yahudasını öpemedi
Esir kampına döner.*

DÖNÜŞ

Gül Yıldız Ermiş

*Alacalıydı yağmur
Hiçbir yere sığmadım
Çocukları unuttu gözlerim
Camlara yaslandım*

*Kayboldum dar sokaklarda
Taşların ötesi düşlerim
Masumdum ilk gençlik gibi
Yüzüme bile bakmadım*

*Kerpiçtendi ellerim
Soluk soluğa sıcak nefesim
Ağzımda sisli bir geyik
Ansızın devrildi*

GECE YÜRÜYÜŞÜ

Mehmet Can Kuyucu

*Ruhumda bir makam; Hüzzam'ın sesinden,
Daireler; gözlerimde, esrarın hendesesinden,
Bir ses göklerin dibindeki şair nefesinden:
"Seksen bin kollu devdir şimdi, zaman
Kuşan ölümsüzlüğünü!"*

*Yırtılıyor aydınlığın göğsü karanlığın içinde,
Karanlık büyüyor, büyüyor karanlığın içinde,
Kim yaktı yıldızları, bu sonsuzluğun içinde,
Bir sonraki fecre kadar...*

*Serpiliyor içimin sokaklarında gözyaşım,
Sükutun meşhur cümbüşü; tek arkadaşım,
"Bilinmeze gel!" diyor içimde isimsiz adaşım,
"Kuşan ölümsüzlüğünü!"*

*İsra'yı vurdu saat... "Ayaklanın" dedi Ölümler Diyarı
Seksen bin kollu dev yendi, zamanın ihtiyarı
Sekerat'ın elinde artık, ruhumun en azılı ağıyarı
Sermest olana değin...*

*Ruhumda bir makam; şimdi Saba'nın sesinden
Kalbimin üstünde bir el, İblis'in adesesinden
Bir ses göklerin dibindeki şair nefesinden
"Seksen bin kollu devdir şimdi, zaman"
"Kuşan ölümsüzlüğünü!"*

YADİGÂR

Mevlüt Kaan Akçatepe

*Ey geceler bana bir revnak verin,
Kayboldu, bakire ümitler hani?
Vahdet Œarkısını söyleyenlerin
Dudaklarındaki âkitler hani?*

*Güz galebe çaldı, söndü mevsimler;
Kızıl yapraklara döndü resimler.
Yadigâr namına kaldı isimler,
Mesut olduğumuz vakitler hani?*

MONA'DAN KALANA

Mehmet Salih Kırk

*Biçare bahtsız gecenin evladı olarak yataktayım
Debelenip durdum sokaklar öteden gelen mektupla
Kimim kimsem yoktur bilinmezdir adım ve sanım
Açıp okumak istedim ama kuşkuda bırakan mühür
Şiirler dökmüş sanki mührün üzerine diğer biçare*

*Yıllar boyu eksilmedi hayranlarım bilakis kayıbım
Sokaklar aranır taranır kayıptır kimin olduğum
Ne destan yazmış bir aşka hizmetkârdım oysa
Kapımda şiire bandırılmış ekmek isteyen çocuklar
Benliğimde kayboldu uçtu gitti suretimden yıllar*

*Bedevi misali çöle tutkunca birer birer gitti her şeyin
Adını aldılar senden dedi Mona kaptırdın yüceliğini
Bir âmâdan farksız kaldım silindi gözlerimden izler
Nicedir bilmem bir şey nisyankâr oldum hatırımda
Keza adres defteri hafızam da konargöçer diyarda*

*Nefretimden akan kana eklenen mektuptaki mühür
Kimden geldiği bilinmez üstünde naçizane lakabım
Açtım dilimden hezeyanla düşen sözcüğün aksinde
Mona'danmış meğer mahrem kokar bana müsvedde
İçime serpilen aşk tanelerinde bir haykırışa benzer*

*Kimim kimsem yok derim ya bir tek Mona'm var
Geriye kalan dünya koskocaman bir hiçlik abidesi
Bomboş sokakların bitap düşmüş bedenleri gibi
Benim de bedenim haykırır iflas edişinden kopanları
Fark ettim de Mona'msız alakasızım bu dünyadan*

*Bir şiir yazmış ufaktan ufağa gözüdür imgenin raksı
Sever beni bilirim ama gitti yanımdaki minderinden
Ayrık dünyaların beraber insanıymışsınız meğer
Sıkıca sarıldım şimdi kokusunun sündüğü örtüme
Haykırdım sokaklara, haykırdım Mona'dan kalana*

DEDİ DEDİM ŞİİRİ

Zehra Gök

*Neyiniz var? Bazen çok ağlıyorum
Kulağımda karar bekleyen çağrı
Vazgeçecek halim yok ağlıyorum
İki kaşım üzerinde bir ağrı.*

*Bir ışık dilerim beş gün beş vakit
Etrafım karanlık susmaz köpek it
Kime zarif desem susturur Cahit
Yara nedir bilmez bunların bağı*

*En şiddetli duygun hangisi? Nefret
Hayal penceremde çiçektir hasret
Ahımı huzura sakladım sabret
Göreceksin ne yanlıştı ne doğru*

*Uzaklara gitmek çok uzaklara
Bir daha dönmek yok bu bataklara
Bir bir sorup saçımdaki aklara
Haram diyeceğim huzura doğru*

SERAP

Ömer Kaan Kadioğlu

*Durakalmıştı Sahrâ'da, kafasında biten bir güneşle.
Ve izliyordu ayın yükselişini büyük bir keşmekeşle.*

*Hemen yakıp tutuşturdu cebindeki bezi,
Böylece yaklaşılamazdı ona çakalı ve akrebi.*

*Söküp aldı yerdeki kurumuş çalıları
Çünkü dokunacaktı ateşe yararı.*

*Büyük bir ateş yığınınına dönüştü bez.
“Sonunda!” dedi “Rahatça uyuyabileceğim bu kez.”*

*Kıvrılıp uzandı üzerine döşeğin
Ve bir bir atlatıyordu koyunları tepesinde ateşin.*

*Hayallere dalmak için kapattı...
Aman Allah'ım o da ne?
Ateşin içinde dans ediyor kızıl bir Çingene.*

*“Alevlere hapsetti gözlerini Bedevi,
Çölde ne işler karıştırır böyle biri,
Hele de bu kadar uzaktayken evi.”
Dedi ateşin içinden dansın piri.*

Devam etti.

*“Neden aşındırdın bunca yolu yapayalnız,
Yoksa zaman mı bıraktı seni kararsız.*

*Biliyor musun, ben de yalnızım tıpkı senin gibi
Ve acımasız insanlıktır bunun tek sebebi.*

*Yaklaş bana da dertleşelim biraz,
Yoksa birbirimizin kalbi dışında her yer ayaz.”*

*Yavaşça doğruldu bedevi
Ve yürüdü kucaklamak için alevi.*

*Bu sırada gökyüzünde süzülüyordu bir ebabil kuşu.
Ağzında saklıyordu kendisine günlerce yetecek suyu.*

*Ama o anda vicdanına ilişti talihsiz Bedevi
Ve cenneti feda edip söndürdü alevi.*

*Tabii ki Allah'ın yazdığı kaderden mutlu olmadı âdemoğlu,
Hep daha iyisi için didinip durdu.*

*Bedevisi de belalar okudu ebabile,
Yaptığı iyiliği gözleriyle görse bile.*

*Yakalamaya çalıştı havalanan dumanları
Ama yanan elleriydi tek kârı*

*Son bir kez görmek istedi onu
Ve o anda anladı Çingene'nin bir cin olduğunu.*

*Olanlardan sonra ailesine döndü Bedevi,
Babası öldükten sonra yönetti o evi.*

*Ama bir daha hiç çıkmadı çöle,
Bir köşede huzurluca öldü öylece.*

KORKU

Tarık Erdel

*Niye sertlik gibi bir gölge
her an peşimde
Neden her saniye
tirmalıyor
sırtımdaki
kanamış yaralarımı.*

*Neden kaskatı olmalı
ölüm
niye bakışlar donuk
ve sessiz.*

*Neden sürekli bir çığlık
neden sürekli korku
şüphe
dalgınlık
suskunluk
bitmişlik.*

Neden hayat sahip
kırılmaz,
dikenli bir kalem gibi
simsiyah
gözlere.

Neden bakmaz hiçbir,
bebek
dünyaya umutla
her biri ağlar
her biri alır ilk nefesini
ve verir korkuyla.

Korku; bir insanlık dramı
kahkahalara
bir duvar gibi
korku söker dişlerimi
fırlatır gözlenen
gökyüzüne
korku yüzer derimi
asar şehrin
orta yerine
korku oyar göğsümü
söker alır
atar geriye;

*kalbimi
sevgimi
ruhumu
sence bir et parçası
bence birçok yalan ile
dolu
delikli bir cihaz.*

*Korku, beslenir ellerimden
Korku, ağlaşır omuzlarımda
Korku, sırnaşır kollarımda
Korku, ısırır dudaklarımı
Korku, parçalar tırnaklarımı
ve ben
korkuyla açarım
her sabah
beyaz perdemdeki
kirli gökyüzünü.*

YAŞARDIM

Vuslat Yaşar

yarın olmasaydı nasıl yaşırdım..
yine yaşırdım yarınlar varmış gibi
layıkıyla buluşmuş gibi yaşırdım hem de
günlerin tazeliği solmadan uyanırdım
viraneye dalmadan güneş, açardım gözlerimi

şafak sökümüne tığla işlerdim dualarımı
sökmeden çarelerimi gün batımı

ince ince, sızısı içe işleyince
ne şifasını, ne hizasını
dert kendine eşitleyince
söylene söylene birerce bozup
dertli dertli geri kurup
derince yaşırdım bugünümü

bunlar, hep yarınların düğümü

bugünün talihsizliklerini sırtımda
silah gibi taşıyarak yaşırdım
ceket gibi üstüme çekeyim diye
şakaklarımda esen hafif rüzgarını diyarın
yarınlara bırakmadan yaşırdım

duman dağılırken üstümüzden
güneş doğar ya illa ki bir gün
o güne kadar içime bugünü çekerek
ellerim açık, hep göklerden dileyerek,
yaşırdım günümü sessizce

RESİTAL

Ebru Uzun

-Işığım şafağa sövmeye başladı
Güvensiz boşluğa aldanmıştı
Şafak sökülmedi
Durdu ıstırapla
Genzimde çoğalan barut kokusuyla
Ufka tırmandım ve ağladım
Yolunan tellerim incelerek
Annemin gizli ağıtına doğru süzüldü
Kılın zarafeti kırk yarıldı
Işığım cüretkâr değilken
Karanlığın gözaltlarından kabaran
Birtakım savruk bakışlarla tanışırdım
Anlamak isterdim
Kahkaha arayışı hangisinde niçin saklanıyor?
Bundandır tenhacı şairlerle takılırdım
Süt içerdik uyku öncesi şiirlerde oturup
Aşkima son verdim mi
Meyvesizleşir, çürürdüm
Kendime kaçmaktan sıkışıp kaldım
Acı eşliğimin en kasvetli hücresinde
“Bozuluyor öyle” diyor doktorlar her şeye
Patolojinin kıvamını yakalayan beni bulsun
Kanım çekildikçe bulutlardan
İrin kustum ufka
Sağlıksızdım ama

Tupturuncu bir dünyaydım ben
Ertelemiştim özüme fırça çekmeyi
Zamanımı vehmimden koparmaktı derdim
Sarhoşmuşum
Suçluluğu burada başlatıyor koyu hakimlerim
Bakışlarımdan akıyor kanım da
İntiharına yol vermişim gibi duygumun
...kafa döngüsü çetinleşiyor
Beni bir salsınlar hapse

-Işığım yolumu kesti
Katarsis bombardımanı altında
Yüce şarkılarla yıkanırkendi
Kırgındım ve
Eleni Hanım bekleyişimi oyalıyordu
Çocuklu çiçekli rüyalar falan
Karakalemlerle doluydu masam
Neden dedi etini tırnaklayarak
Neden bir bilge değilim?
-güneşe varıncaya dek düşüneceğim-
Yoluna gözünü ısıtan levhalar bıraktım
Antipsikotiksiz adımlarla gelebilirsin
Savaşım var, prospektüs yok
Karar kıldım frekans yaratmaya
Geometrik desenlerden
İkinci üçüncü yollar çizdim
Picasso mühürlü ruhuma
Zonklayan beynim ve titreyen damarlarım
Nefesim bitinceye kadar kemire dursun
Kavrasın zincirlerimi bu camdan öfke

Yatışırım ben her topraktan sonra
 Ağızlarına hap mı değmiş doktorların
 Ne bileyim kolay alışıyorlar koridor kahkahasına
 Benim bir sorunum yok
 Bütün pis işleri de bıraktım zaten
 Neler yarattım Rahim olan bilir
 Sanatçıya parmaklarla ulaşılır
 Işığımı kuşatmak mümkündür böyle
 Kanım çatlıyor zafer aşırılığından
 Dalga geçiyorum her depremimle
 Fay hattı diye bir şey yok ki bende
 Saati bozuk bir Ben 10 var
 Bu umurumda
 Aldırış edip serseri Mecnun'un atını kovalıyorum

-Işığım bağırmaya başladı
 Cevap arıyordu
 -Şşşş öfkeyi ıslatmalısın
 Ağzı kurudur anksiyetenin
 Konuşamaz
 Titretir dalgalar boyunca tanrıları
 Kendi girdabında kaybolur-
 Herhangi bir mahvoluş çizdi
 Yıldızlardan ve küçükprenslerden
 Ben erdemlerinden kopmuş bir deli gibi
 Yırtmaya başladım ufku arayışını
 Babamın güzelliği eğitti beni sonra
 Bütün meteorları metafora çevirmek benim harcımış
 Annemden öğrendim bunu da
 Sertlik damarımdan filizlenip vazolara sığacaktır

Tek harf yeter Mevlana'ya sorun
 Tablolardaki kan boyayla kurumayacaksa da
 Çocuk mezarlarından rahme merhamet düşecek
 Gözyaşı Rahim ve Rahman şenlikli
 Bir kutsidir elbet
 Sır değil bu
 Soyularak etin üstündeki deriden
 Acıya ruh katabilirim
 Bazı şeyleri ciddiye almakla
 Çocuk kondurabilirim öpülesi ellerinize
 İsyân etmeliyim kim varsa Allah'tan başka
 Özgürleşmektir bu -demagoglardan ve müritlerinden
 Doğum ve ölümün anlamı için
 Güzelliğin manifestosunu
 Öfkeyi püskürten damardan bağıracığım
 Gözümün suyu bitti
 Ve şiir ters doğdu
 Ölümün gidişatı cıvıktır
 Kaymadan ilerleyemez insan olan

Kımıldanışım tükendi diye
 Göğüs kafesimde bir kurbağa zıplıyor
 Zeze'den beri
 Korkuyorum nefesim kesiliyor
 Annem görmesin çok kızar
 Aslında kötü bir yaramaz değil
 Tüm bu sıkışmalarından kurtaracakmış kalbimi
 Güneşi uyandırırım ebruu diye çırpınıyor
 -Işığım kara lekesinden arıncaya dek yurdunu arayacak-
 Kırgın çocukların ahını toplayıp

Notanın içinde yakabilirim belki
La Veill e anne gibi deniz taşır içinde
Hocalarımdan sonra ben de kavramak istiyorum
Neymiş kemalden arta kalıp
Ruh dolusu fıskırmak?
Allah'ım esasen çok  zg n m
Kalintam gibi
Tarkovski'nin aynasında kaybetsen beni
Mağaradan camiye kadar dinlenmedim
Dizlerim titriyor saçmalıktan
Filozoflar ve din adamları neye yarar?
Sorgulamadan renk kazanılır mı?
Suyuna fırça çekmeyen ebru neyi yaratabilir ki?
Bağırıyorum ve eleştiriyorum bağırışımı da
İnsanım ben, bir kelebek bile değil be
Boşluğum korkunç yollardan ebediyete çoğalıyor
Kıvılcım farkıyla yenilenen dik kafalı bizler
İnsanı bilmeden Allah görünmeyecek
Işığın arayışını formüle edemeyiz
 iirle birlikte ar a oturacak
Işınlanmadan önce buna şahit olacağız
Rues Des Cascades'ler çağrıdan  ağıldıyor
Sur'u duyana kadar müzikten boşanmayın
Ebediyet çağrısını yakalayana kulak vermek budur

SEN SUS, GÖZLERİN KONUŞSUN!

Abdullah Emre Aladağ

Gözlerimi dikip bu sefer hiç konuşmadım. Biz susuyor, gözlerimiz ise konuşuyordu ilkin ancak bu sefer gözler de susmuş sadece bakışuyorduk. Saniyelerce bakiştık, bu bakışma istemsizce bir müsabakaya dönüşmüştü.

Okula çoktan gecikmişim. İkinci derse girerim diye rahattım. Ağzına kadar dolu gelen her metronun zamanla insan seyreltmesini bekliyordum. Ansızın, sağ yanımda bir kıpırtı hissettim. Küçük bir serçenin bir dala konması kadar sert bir titreşimdi hissettiğim. Kafamı çevirip baktığımda, çınar yaprağına benzer yeşillikte, bir çift gözle karşılaştım. Etkileyici hatta büyüleyici gözleri vardı. Garip olansa bu gözler bir insanın ağzının oynatmasından daha etkili bir şekilde benimle konuşuyordu. Daha da ilginçiyse bunları anlamam ve hatta aynı şekilde karşılık verip konuşmamdı.

“Ooo, hoş geldin!” dedi gözleriyle. Mahmur bir şekilde kırptı gözlerini.

Ben de “Hoş bulduk, ne var ne yok?” dedim ama gözlerimi kırpmadım.

“İyi be n’olsun? Açıız yine bugün. Sabah tayını vermedi Hilmi Abi.” dedi bu sefer de.

“Açsan kek var cebimde, ondan vereyim.” dedim, keki uzatarak.

“Yok, ben şekerli yiyemiyom, bana dokunuyo.” dedi.

Gülümsedim ve mont cebimde durmaktan buruşmuş ambalajını daha da eciş bücüş ederek geldiği yere tıktım. Bunu yaparken çıkarttığım hışırtılar onu rahatsız etmiş olacak ki gözleriyle malum cebe bakıp, “Düzgün koy şunu, hışır hışır hışır! Bizdeki de kulak kardeşim...” dedi, kaşları dandik bir evin çatısı gibi çatılmıştı ama tersten.

“Neyse, anlat hele toraman? Daha daha?”

“Valla okula geciktim, metro azıcık boş gelsin diye bekliyorum.”

“He, anladım. Şöyle yanına kaykılalım.”

“Yok, bence gelme.”

“Onu bunu bilmem, geliyom.”

Aylak hareketlerle yanaştı bana doğru, üzerindeki şey tüylüydü ve ben de tüylerden hiç hoşlanmam. Huylandım hâliyle, hafiften baldırımın sol yanına değen tüylü şey içimi bir garip yapıyordu.

“Bak, ben tüy müy hiç sevmem. Hadi, biraz kenara geç.”

“Bişey diyeyim, sımsıcaksın. Öldürsen de gitmem yanından.”

“Yav, inadına mı yapıyorsun?”

“Yok be, valla üşüdüğümünden.”

Gözlerimi dikip bu sefer hiç konuşmadım. Biz susuyor, gözlerimiz ise konuşuyordu ilkin ancak bu sefer gözler de susmuş sadece bakışı-yorduk. Saniyelerce bakıştık, bu bakışma istem-sizce bir müsabakaya dönüşmüştü. Gözlerim kapanmak için artık yana yakıla kapaklarını kıpraştırıyor ve beynime yalvarıyordu. Bakışla-rımı ilk o kaçırdı, sağ taraftaki metronun uyarı sesi dikkatini ifadesiz suratımdan daha çok çek-mişti belli ki. Metro gittikten sonra gözlerimiz arasında sözcüklerden bir halat yine birbirimi-ze bağladı bizi.

“Tamam lan, sen kazandın. O ses neydi, ödüm koptu valla.”

“Her sabah buradasın, yine de korkuyosun.”

“Bilmiyomuş gibi konuşma, hassas kulakla-rım kardeşim, hassas.”

Omuzlarımı silktim ve elimdeki kitaba geri döndüm. Dakika dolmadan aklıma göz ucuy-la durumu yoklamak geldi. İnsan bulamacı mı yoksa geniş ve ferah bir yol arkadaşı mı, beni bekliyor diye istasyona yanaşan Yenikapı aracı-na baktım. Artık boşalmıştı ve bir sonrakinin gelmesine iki dakika vardı. O da sıkılmış ola-cak ki yumuşak elleriyle beni dürtüp dikkatimi çekmeye çalıştı. Gözlerimiz buluştuğunda şunu söyledi:

“Neyse ya, ben gidiyom. Biraz da şu banka oturayım.”

Beklediğim araç kısa sürede geldi, uzaktan son bir kez ona bakıp, “Neyse ben gidiyorum. Akşama buradaysan yoksan da yarın sabah gö-rüşürüz.” dedim.

Siyah beyaz tüylerini ve sevimli suratını bana dikerek, “Tamam, ama sabaha birşeyler al gel, Hilmi Abi geç geliyo artık.” dedi ve kafasını ön bacaklarının önüne gömdü.

İstasyonun demirbaş kedisi Şakir’i arkamda bırakarak metroya doğru ilerledim ve taşıt ha-reket ettiğinde istasyonu çoktan terk etmiştim. ❶

Prof. Dr. NECMETTİN HACİEMİNOĞLU YENİ BİR DÜNYA

Bu eser hakikî bir kültür
hazinesidir.

Gerçek bir bilim ve ülkü adamı
Prof. Dr. Hacıeminoğlu
bu eserinde,
millî ve mânevî hasletlerimizi,
bizi gerçekten biz yapan değerleri
hikâyeler aracılığıyla öğretiyor.

BİR NOKTANIN İÇİNE SIKIŞMAK

Ümit Can

İki şey artık yıkılamazdı. Unutmak da zordu, unutmamak da.
Uyanmak da zordu, uyanmamak da. İki kale arasında,
bir kuyunun içine böyle sıkışmıştım.

Bu zaman, hepimizi arada bırakmıştır. Aralık ise karanlığını sızdıran bir ışık ama ne ışık. Aydınlıkta, karanlık lambalarını yaktığımız o gün gibi. Dünyü ve yarını olmayan bir günün karanlığı sarmıştır her yanı. Buradan çıkmak da aynı çıkmamak da. Düşmek de aynı düşmemek de.

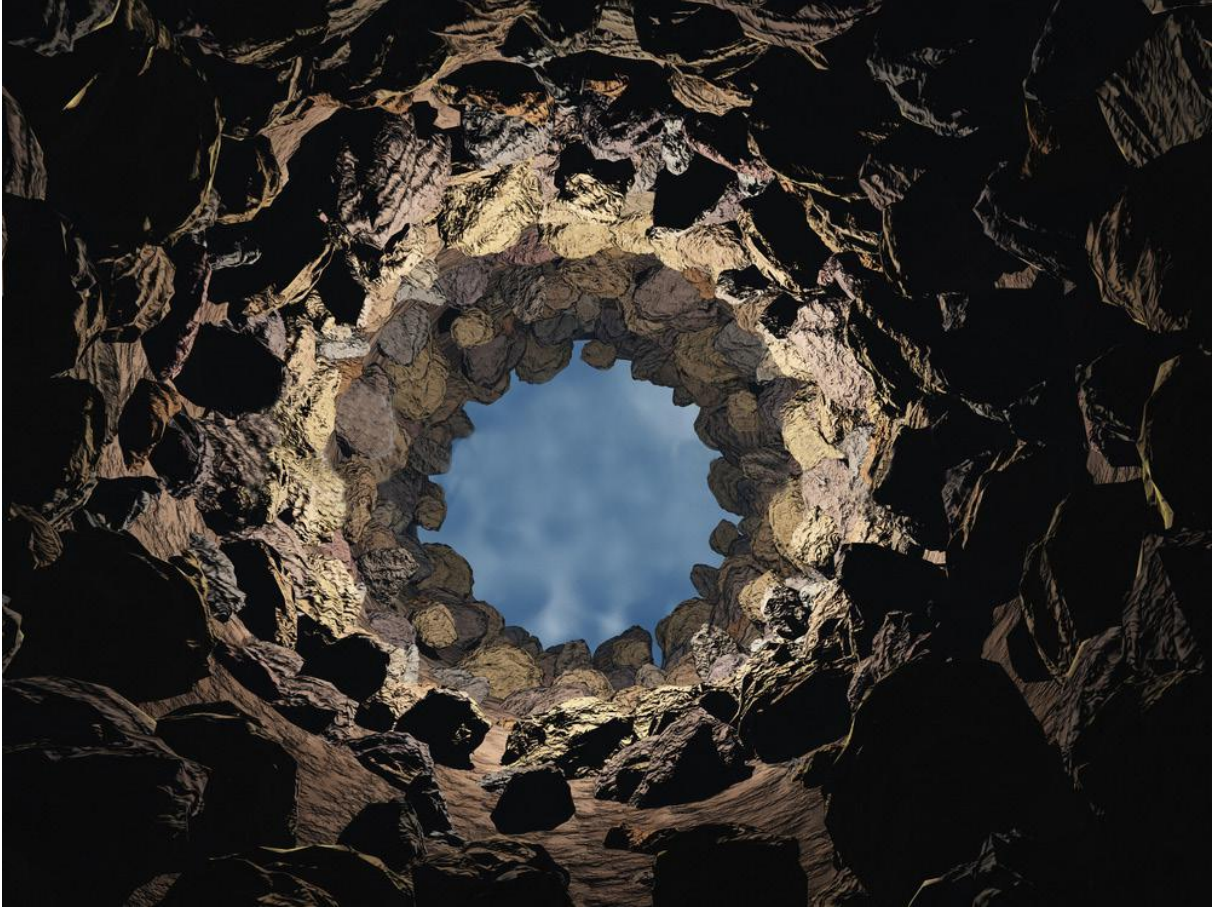
Benim bir düşünüm var. Onu düşünmekten, düşün büyüsünü kaybettiğim bir gündeyim. İçimi sıkıkan bu aralığın kendisinde bir nokta, sanki bir noktanın içine sıkışmış; hatta kuyuyu kuyu yapanın kendisiyim. Başınızı uzattığınızda o kuyuya iyi bakabilen, benim karanlık yüzümü de iyi görmekte. Ayrıca seslensem hepsinin ortalığa savruluşunu görmek de beni ayrıca güldürür. Bu karanlığa bakan sanki bir rüya görmüş gibi her gece gelir, orada benim kuyumdaki hâlimi seyreder. Başka bir zamanda bir başın, kuyunun yukarısından aşağı doğru baktığını ilk o gün gördüm. O karanlığa korkuyla bakan yüzün, sert kıvrımlarından o gün ürperdim. Bana değil sanki gördüğü başka bir canavara bakıyordu. Bu canavar, onun rüyalarında peşinden koşan, olur olmadık yerlerden çıkan bir hortlak gibiydi. Rüya mı yoksa gerçek mi diye düşünürken, kendini tereddüt bunalımına bırakmıştı. Böyle bir karanlığı haber vermek için gecenin karanlığında kasabaya doğru koştu.

- Kasabanın hortlağı kuyunun dibinde. Onu gördüm, o bir hayalet!

Kasaba o gün uyanmıştı rüyasından. Bir canavar yaklaşıyor. Bir hayalet dolaşıyor. Bir hortlak sessizce evlerimizde geziyor. Bir kasabanın kendini, bunalıma soktuğunu anlamıştım. Her şey böyle başladı. Kim varsa kuyunun yanına koştu.

Her gece gördükleri kabusların biteceğine inanmış bir topluluğa artık kimse dur diyemiyordu. Ben her seyrettiğimde bu gökyüzü yerine insan yüzlerinin dolmasına ayrıca rahatsız olmaya başlamıştım. Görülen bir rüyadan çok neye benzediğimi kendi aralarında tartışıyorlar fakat bir hayalet olup olmadığına karar veremiyorlardı. Kasabanın üzerinde bir hayalet dolaşıyordu. Bu kasaba artık gerçek mi yoksa bir hayalin içinden fırlayan bambaşka yer mi olduğu anlaşılmıyordu. Bir uykudaydı insanlar, aynı anda bir rüya gördüklerine inanmışlardı. Birbirlerini uyandırmak için dokunuyorlar hatta zarar da veriyorlardı. Biri pencereden aşağı atladı, uyanırım diye ama ne uyandı ne de bu işten kurtuldu. Rüya her yeri kaplayan bir sis gibi dolaşıyordu. Ben ise bu sisin içinde, kuyunun dibinde, beni inceleyen yüzlerin karşısındaydım.

Bu kasabada, bilmediğim kasabanın bir köşesinde, bir köşenin bilmediğim çukurunda ba-

şıma gelenleri anlatsam kim inanırdı. Kendimi bir yalana inandırmıştım. Uyanırsın dedikçe uyanamamıştım. Uyanamadığım gibi rüyanın kendisine dönüşmüştüm. Civardan koşan köy halkı, bir rüyanın bulunmasına hem şaşırıyor hem çıldırıyor hem de sevinçten ne yapacağını bilmiyor. Şimdi bir kasabanın bir uykusu olmaktan çıkıp, civardaki bütün köylerin de rüyası olmuştum. Aralarında fısıldaşan insanlardan öğrendiğim kadarıyla, bütün rüyaların bu kuyudan çıktığına inanmaya başlamışlardı. Bütün gece gördüğümüz rüyalar, bir kuyunun içinden çıkıyordu. Bense bu kuyunun içine nereden geldiğimi bilmiyordum. Bir rüyanın kendisi miyim yoksa bir rüyanın içinde mi olduğumu bilmiyordum. Beni rüya zanneden bu kalabalığın kâbusuydum artık.

Bir rüya olduğum gibi, bir kuyunun içinde sıkışmıştım. Kendimi buradan nasıl kurtaracağımı düşünmeye başladım. İki şey beni korkutuyordu. Rüyalarını kaybeden bu kasaba halkı ve kasabanın çevresindeki köyler çıldı-

racak ya da kendimi bir hiçliğin içinde bulacaktım.

Rüyasını görmek isteyenin yaklaşp nokta kadar küçük deliğe bakması gerekiyordu. Her bakışta hangi mevcudiyetimizi kaybetmedik ki bunu kaybettiğimizde de bir hiç olalım. Ben de bir rüya olduğum için, artık bir mevcudiyetim kalmamıştı. İnsanın kendinden başka bir şeye dönüşmesi de hangi gerçeğe sığabilirdi. Hâlbuki rüyalar da gerçeklerden beslenir. Gördüklerimiz, nasıl görmediklerimiz olabilir. Bir sis gibi kasabanın üzerinde dolaşıyorum. Onlar görmedikçe bir rüyaya dalıyorlar. O rüyanın kendisi de ben oluyordum.

Bir rüyadayım, uyansam başka rüya, uyanmasam başka rüyanın içinde olacaktım; fakat uyandığımda bir kasabanın rüyaları da kaybolacaktı. Bu tereddüt, kendimde mevcut olan titreşimlerin şiddetiyle her insanın kabuslarını arttırıyordu. Çözüm yoktu. Bu çaresizliği de iyice hissetmeye başladım. Buradan çıkış yoktu. Buraya geldiğim yol da kayboldu. Ben

KOMŞUM NEDEN AĞLIYOR?

Zeynep Hilal Demirci

Hediye Teyze iki dakika evvel ağlamasına rağmen gözlerinin içiyle, yüreğiyle gülümseyerek el sallayıp kapısını kapattı. Bazı anlar vardır; en basit bir kelime söylesen bile ağlamaya başlayacağını bilirsin. Belli ki öyle bir andaydı.

Saate bakmadan duramıyordum. Her gün bu saatlerde Hediye Teyze kapımı çalar, “Ali, oğlum nasılsın? Yemek getirdim sana, seversin inşallah.” der, ağzına kadar doldurduğu küçük turuncu tenceresini elime tutuştururdu. Önceleri dolu kap boş gitmez diye düşünerek tencereyi doldurma telaşına girmiştım. Hediye Teyze veriyorsa ben de verecektim. Patates haşlaması, fırında patates gibi zengin menülerle bir süre idare ettiysem de baktım ki Hediye Teyze’nin bu tencere trafiğini durdurmaya niyeti yok, boş verdim. Hakikaten öyle yaptım; boş verdim ve tencereyi de boş verdim. E zaten Hediye Teyze öyle güzel kuru fasulyeler, öyle güzel

biber dolmalar yaparken benim patatesime mi kalmıştı?

Saat tam sekizdi ve Hediye Teyze hâlâ yoktu. Belki de bugün bir yere misafirliğe gitmişti, bilmiyordum ki. Nihayetinde kendi yemeğimi kendim yapma vaktiydi fakat karar vermek biraz zordu; fırında patates mi, haşlama patates mi? Ben patateslerle bakışırken kapı çaldığında hiçbir kapıya böyle bir sevinçle koşmadığımı fark ettim.

“İyi akşamlar oğlum, biraz yemek yapmıştım da genç adamsın, elin gitmez; sana da getirdim.”

“İyi akşamlar Hediye Teyzem, çok sağ ol, ellerine sağlık. Nasılsın?” Tencereyi elime alır-

kendime artık yabancı, kendime karşıt ve te-reddütlerin içinde bir yer bulmuştum. Kendimi uyandırmanın yolu da uyanmamaktı. Bir şeyi unutmak için hatırlamak gibi. Karşıtlık beni uyandıracaktı. Çırpınmamak, bu rüyanın sonu olacaktı. Rüya görmeyi bırakmak nasıl mümkün değilse, uyanmak da mümkün değil. Uyanmamak ise uyanmanın kendisi olacak. Bütün cevap buydu.

Geçmişi yine bir noktaya benzetirim. O yüzden rüya her zaman geçmişin birbirinde karıştığı yerdir. Bir çukura düşmek de insanın kendisi ile alakalı, çıkmak da. Bir noktayı büyütüp içinde kaybolmak da kaybolmamak da insanın kendi seçimiydi. Şimdi aklıma yine, o karanlık lambanın kendisi geliyor. Düşlerimin karanlığı olanın kendisi. Uyanmak için uyanmamanın makul görüldüğü o düşünce. Çırpınıp ya da çıldırıp, bir

ken içinde ne olduğunu düşünmeden edemiyordum, kabak yemeğiymiş sanırım. Evde yoğurt da olacaktı, ne de güzel gider yanında... Kıyma da var mıydı acaba içinde?

“Elhamdülillah, Allah razı olsun. Sen nasılsın?”

“İyiyim ben de ne olsun, iş güç koşturuyorum...” Hediye Teyze’ye her baktığımda derinden bir şefkat hissediyordum. “Nasılsın?” diye sorduğunda “Bir derdim var, canımı çok sıkıyor.” desem, hemen bir çözüm aramaya başlayacak gibi gelirdi.

“Allah kolaylık versin oğlum, hadi ev soğumasın.”

“Amin, Hediye Teyze, sana da. Elllerine sağlık.”

Kabak yemeği, doğru tahmindir. Masaya tabak çanak koymaya gerek var mı, bir lokma alırsam tencereden... Çok tuzluydu, Hediye Teyze’nin ilk kez bu kadar tuzlu bir yemek yaptığına şahit oluyordum, zaten geç de geldi. Kafası neye takıldı, bir derdi mi vardı, bilmiyordum. Hediye Teyze, sitede herkesin tanıdığı ve karşı komşusu olduğum için şanslı hissettiğim bir kadındı. Onun anlayışlılığı ve yardımseverliği her apartman sakininin isteyeceği cinstendi. Yemeğe biraz su ekleyip tuzunu azaltabilir miydim acaba?

* * *

Hediye Teyze’nin kapısından geçerken belki içeriyi dinlesem bir şeyler duymışım da akli bir şeye mi takıldı öğrenirmişim gibiydi.

Gerçi kimle ne konuşacaktı da duyacaktım ki, koca evde yalnız yaşıyordu. Yine de kulağımı yasladım kapıya, ağlıyordu. Hediye Teyze, her zaman güler yüzüyle ve kahkahalarına karıştırdığı cümleleriyle, dualarıyla hatırlayacağım bir kadındı. Doğrusu, sitede kim var kim yok herkes onu öyle hatırlardı. Zaten herkes bir onu hatırlardı, başkasını tanıyan yoktu. Ama şimdi, ağlıyordu. Ne derdi vardı acaba? Neredeyse kapıya karışmış kendim de kapı olmuşken Hediye Teyze’nin adımlarının sesini duydum. Kapıyı açtı, utandım. İnsanın kapısı dinlenmezdi, ayıptı.

“Hediye Teyze, nasılsın?”

“Ne yapıyordun oğlum?”

“Özür dilerim, ben seslerini duyunca...”

“Dileme dileme.”

“Neyin var Hediye Teyze?”

“Hediye Teyze’nin neyi olabilir ki yavrum? Her zamanki şeyler...” Her zamanki şeyler diye neyi kastettiğini bilmiyordum ama her zamanki şeyler olmadığını biliyordum. Yemeği tuzlu yapmıştı, geç yapmıştı, ağlıyordu.

“Anladım, yine de anlatmak istersen karşı dairendeki oğlun bekler bak.” Hediye Teyze iki dakika evvel ağlamasına rağmen gözlerinin içiyle, yüreğiyle gülümseyerek el sallayıp kapısını kapattı. Bazı anlar vardır; en basit bir kelime söyleyen bile ağlamaya başlayacağını bilirsin. Belli ki öyle bir andaydı.

Hediye Teyze kapattıktan sonra bir müddet kapıya, yerdeki “Hoş geldiniz” yazılı paspasa ve →

şeyi unutmak için çabalayıp yine de unutamamak gibi. Sonra karşıtı son bulmak.

İşte bunları düşünürken kasaba halkı, rüyasında çıldırarak oraya buraya koştular. Tereddütler hafızamda yere düşen yıldırımlar kadar güçlüydü. İki şey artık yıkılmazdı. Unutmak da zordu, unutmamak da. Uyanmak da zordu, uyanmamak da. İki kale arasında, bir kuyunun içine böyle sıkışmışım. Bir kuyuyu iki duvarın

arasından kaçmak için kazmışım. Kök salmış duvarların yer altına kadar uzanan kayalarını parçalayamamışım. Beni işte burada buldunuz. Rüyanızda. Hem de o kadar gerçek olan yaşamınızda. Bu pespaye yaşamı, bu uykusuzluğu, bu kaçıışı, bu korkunç hayaleti yakaladınız. Bu rüyanızı, bu gerçek olmadığını düşündüğünüz beni.

Oysa her çukura düşüş, bir yok oluş ama aynı zamanda var oluş. ¶

ayakkabılığa bakakaldım. Kızının ayakkabıları da hâlâ en üst rafta duruyordu. En son ne zaman geldiğini bile hatırlayamıyordum. Hediye Teyze memleketini bırakmış kızının peşine İstanbul'a gelmişti, onun öyle uzak ellerde bir başına üniversite okumasına gönlü razı olmamıştı. Onun gönlü razı olmamıştı olmamasına ama şimdi kendisi yalnız kalmıştı. Bunca tencere trafiğinde yaptığımız sohbetlerde hep kızını özlediğinden bahsederdi. En çok da köyünü anlatırdı: "Dağlar etrafını çeviriyor ya, aman nasıl güzel his o! Böyle uzun uzun binarlara bakmıyorsun bir kere, isminde meymenet yok ki gökdelen neymiş? Göğü delip de bundan mutlu olunur mu? İlla delinecekse bu gök, bırakalım dağlar delsin. Gerçi dağlar delmez ya göğü o ayrı, dağda bile edep var. Birbirlerine karışıyorlar, öyle ağzın açık hayran hayran seyrederiyorsun. Dağa baksan koşmak istiyorsun, göğe baksan uçmak istiyorsun. Ama burada öyle mi? Göğe baksan göğü görmek istiyorsun, gözüküyor çünkü. Perdeyi çekmeden de oturulmuyor, evini kale yapmadın mı ev değil sanki."

Hediye Teyze, içindeki köy özlemini bastırmak için olacak, sitede binbir uğraşla kabul ettirdiği bir alanda domates biber yetiştirdi. "Canı çeken, ihtiyacı olan çekinmesin, hemen yesin." Diye de her gördüğüne söylerdi. Vaktinin büyük bir bölümünü de bu küçük bahçesinde geçirirdi. Bir gün bahçesindeki işlere yardım ederken bana yine köyünü anlatmıştı, son zamanlarda ne kadar da çok bahsediyordu köyünden, nasıl fark etmemişim... Tavuklarını, hangisine hangi ismi niye koyduğunu, sarı olanın hep sona kaldığını ve az yumurta verdiğini ama en çok onu sevdiğini... Bu kadar ağlaması hakikaten köyünü özlediğinden olmalıydı, artık emin olmuştum. Hediye Teyze'nin evinde ışık eksik olmazdı. Vakti namazlaydı, ayarı kendisiydi. Sabah namazından sonra uyumaz Kur'an okur, işlerini yapmaya koyulurdu. Ak-

şam ezanı ise onun için yemek vaktinin geldiğine işareti, sanırım eşinin ölmediği ve kızının iş güç derken onu unutacak kadar büyümediği zamanlardan kalma bir alışkanlıktı. İş olan işinden döner, okulu olan okulundan döner ve ailecek yemek yenirdi. Şimdiyse tek başına bu alışkanlığa bağlılığını gösteriyordu Hediye Teyze. Bense birazdan elinde o hep aynı kalan tencereyle kapımı çalmasını bekliyordum, gelsin de hâlini hatırını tekrar sorayım istiyordum. Bamyı getirse bile yerdim.

Akşam olduğunda Hediye Teyze her zaman geldiği vakitte elinde tenceresi, yüzünde koca gülümsemesi ile gelivermişti.

"Hoş geldin Hediye Teyze. Döktürmüşsün yine. Zahmet veriyorum sana bak."

"Aa, hiç olur mu öyle şey? Yemek bu, zaten yapıyorum sana da getiriverdim."

"Sağ ol vallahi. Nasılsın?"

"Elhamdülillah. Yarın akşam köye gidiyorum, çok özledim oraları biliyon mu?"

"Öyle mi? Çok iyi, artık beni değil tavukları besleyeceksin desene." Hediye Teyze bir kahkahayla patlattı.

"Deli oğlan. Hadi kapat kapıyı soğumasın."

"Tamam tamam, yarın 'Valizi kendim taşıyayım.' deme ha, ben taşıyım."

Hediye Teyze valizlerini apartmana çıkartmış beni bekliyordu. Gözlerindeki mutluluğu anlatmaya kalksam bitmezdi. Valizleri elimde, Hediye Teyze önümde siteden çıkmak üzereyken Hediye Teyze müsaade isteyip minik bahçesine gitti. Ne yaptığını uzaktan yeterince göremesem de epey bir uğraştı. Domateslere, biberlere baktı. Toprağı suladı, eliyle söyle bir düzeltti. Köy hasretini dindirmek için uğraştığını düşündüğüm bahçesiyle giderken dahi bu kadar ilgilenmesi beni şaşırtmıştı. Nihayetinde bir iki iş daha yaptıktan sonra yanıma geldi, cebinden bir domates çıkardı.

"Al ye, bak bu bahçe ahretliğim benim." ❧

STEFAN ZWEIG

GAYRİNİZAMİ HARP BALCAN HARBİ'NDE KOMİTA, ÇETE, JANDARMA VE MİLİSLER (1912-1913)

Ufuk Aykol

Yazar, Makedonya'daki komitacılar karşı mücadele eden genç subayların sonraki askerî ve siyasi kariyerlerini inceleyerek onların "komitacılığa meyyal bir psikolojinin" doğduğu sonucuna varıyor.

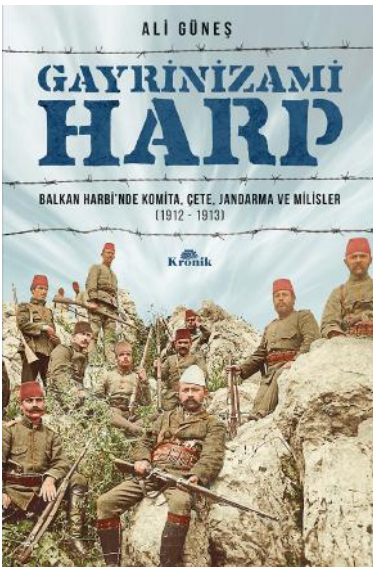
Ali Güneş'in *Gayrinizami Harp Balkan Harbi'nde Komita, Çete, Jandarma ve Milisler (1912-1913)* adlı çalışması Kronik Kitap tarafından Ocak ayında neşredildi. 224 sayfa olan bu kitap, bir harp türü olarak gayrinizami harp doktrinini ve Osmanlı'daki uygulamasını incelemeye başlarken Balkan Harbi'nde bu harp türünün faaliyet alanlarına odaklanmış.

Okuru ilk olarak Polat Safi'nin Kronik Kitap'ın "Gizli Teşkilatlar Serisi" hakkında yazmış olduğu açılış yazısı karşılıyor. Eserin "Giriş" bölümünde Güneş, Osmanlı Devleti'nin son devrinin gayrinizami harp tarihi araştırmaları açısından

oldukça zengin olduğunu ancak bu harp türünün uluslararası literatürde yeterince karşılığını bulamadığına değiniyor. Modern gayrinizami harp doktrininin Osmanlı ordusundaki uygulamaları için en iyi temsil örneğinin Balkan Harbi (1912-1913) olduğunu belirten yazar, burada Osmanlı subayları-

nın Makedonya'daki çetelere karşı yürüttükleri faaliyetlerde kazandıkları tecrübeyi kullanma fırsatı bulduğunu kaydediyor. Bu noktada hem 1826 senesinde Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından sonra kurulmayan çalışılan düzenli ordu döneminde hem de 93 Harbi'nden sonra ortaya çıkan Makedonya Sorunu döneminde uğraşılacak meselelerin, Osmanlı Devleti'nin tamamen kendine has bir "gayrinizami harp doktrini" geliştirmesine sebep olduğuna işaret edilmiş.

Kitabın birinci bölümü olan "Bir Özel Harp Türü Olarak Gayrinizami Harp", genel bir çerçevede bu harp doktrininin tarihçesi ve gelişme evresi üzerine şekillenmiş. Bununla birlikte 20. asrın ikinci yarısından itibaren ABD'nin bu doktrine yaptığı katkı ve gelişerek değişen doktrinin Türk ordusuna uyumu ele alınmış. Gayrinizami harbin kavramsal analizini yaptıktan sonra yazar, Balkan Harbi'nin "öncesi sonrasındaki mücadelelerle, gayrinizami harp içindeki bir nizami harp" (s. 58) olduğunu bölüm sonucunda belirtmektedir. Bu bölümün sonunda Balkan Harbi'nin çalışmanın esas konusu olduğunu da belirtilmektedir. Gayrinizami harp kavramının Balkan Harbi'ne kadar olan süreçteki gelişiminin açıklanması kitabın başlığının vaadini gerçekleştiriyor. Fakat açıkçası "ABD Usulü Gayrinizami Harbin Evrimi" ve "Amerikan Modeli

Gayrinizami Harbe Türkiye'nin Uyumunu" altbaşlıklarının, bu kitabın içerisinde eğreti durduğunu söyleyebiliriz. Bu iki altbaşlığın, Türkiye'nin Kore Savaşı'nın da sonrasını içeren bir modern gayrinizami harp tarihi hakkında yazılan bir eserde bulunmasının daha doğru olduğunu düşünmekteyiz.

"Balkan Harbi Öncesinde Gayrinizami Harp" başlıklı ikinci bölüm, Osmanlı Devleti'nin 1878-1912 seneleri arasında en çok uğraştığı meselelerden biri olan Makedonya Sorunu'na odaklanıyor. Burada çete ve komitacılık faaliyetlerinden bahseden yazar, Osmanlı subaylarının ilk gayrinizami harp tecrübelerinin Makedonya'da kazanıldığını kaydediyor. Bu noktada Osmanlı Devleti'nin de bu tarihten önce bir gayrinizami harp doktrinin olmadığına dikkat çekmiş. Nitekim Güneş, bu tarihler arasında çetecilere ve komitacılara karşı edinilen tecrübeyle Osmanlı gayrinizami harp doktrininin temelini oluşturulduğunu belirtiyor.

"Balkan topraklarındaki ayrılıkçı ve milliyetçi gayrinizami örgütlere karşı harekât, tamamen, yönetici tabakanın işbirliğinden yoksun olarak bir başına kalan bölük ve tabur seviyesindeki subayların eline bırakılmıştı." (s. 72) Yazar, buradan hareketle Makedonya'daki komitacılara karşı mücadele eden genç subayların sonraki askerî ve siyasi kariyerlerini inceleyerek onların "komitacılığa meyyal bir psikolojinin" doğduğu sonucuna varmış.

Güneş, üçüncü bölüm olan "Seferberlik Evresinde Gayrinizami Harp ve Balkan Harbi'nin Cepheleri"nde, Balkan Harbi öncesindeki seferberliği gayrinizami harp açısından değerlendirirken Balkan Harbi'nin de bir özetini çıkartmıştır. Bu bölümde yer yer hatıratlardan örnekler veren yazar, harp tarihine askerin psikolojisinden bakmış. Bu örnekler okurun, dönemin psikolojisini ve şartlarını anlamasını ağıyor ancak bu örneklerin daha fazla olması (Geylan Müfrezesi ve Talat Paşa'nın hatırları gibi) anlatımı daha canlı tutabilirdi. Böylelikle Balkan Harbi'nin cephelerinin özetlendiği kısım, ansiklopedi maddesi hüviyetinden çıkarak canlı bir anlatıma bürünebilirdi.

"Balkan Harbi'nde Gayrinizami Unsurların Teşkilat ve Lojistik Faaliyetleri" başlıklı dör-

düncü bölümde Balkan Harbi'nde gayrinizami harp görevleri verilen Osmanlı ordusunun çeşitli unsurlarının teşkilatlanmaları incelenmiş. Bu unsurların harp sırasındaki faaliyetlerini gayrinizami harp doktrinine göre inceleyen Güneş, arşiv kaynaklarını kullanarak önemli sonuçlara ulaşmış ve okurunun da Balkan Harbi'ne cephe dışından bakabilmesini sağlamış. Müstahfız, jandarma, gönüllüler ve yerel milisler ayrı başlıklarda teşkilatlanma, askere alım ve faaliyetler açısından incelenerek harp sırasındaki başarısızlığın gayrinizami harp üzerinden bir iskeletin ortaya konduğunu söylemek mümkün. Bununla birlikte bu bölümde Balkan devletlerinin gayrinizami harp faaliyetlerine de bir alt başlık ayrılarak incelenmesi, okurun bu devletler ile Osmanlı Devleti arasında bir karşılaştırma yapabilmesini sağlıyor. Bu durumda Balkan devletlerine savaşa dâhil olmayan devletler tarafından yapılan gayrinizami harp des-teği de öne çıkıyor.

Beşinci bölüm olan "Balkan Harbi'nde Gayrinizami Harp", gayrinizami unsurlar olan çetelere verilen vazifeleri Genelkurmay (ATASE) arşivinden birincil kaynaklarla açıklıyor. Eşref Bey'in (Kuşçubaşı) çetesinin Batı Trakya'daki faaliyetlerine de ayrı bir alt başlık ayrılmış. Bu harekât da ATASE belgeleri merkeze alınarak incelenmiş ve modern gayrinizami harp doktrinine uygun bir harekât olarak nitelendirilmiş. Bölümün sonunda Güneş, Balkan Harbi'nde edinilen gayrinizami harp tecrübelerinin sonraki harplerde kullanılması konusuna da değinmiş. Burada Birinci Dünya Savaşı ve İstiklâl Harbi'ndeki gayrinizami harp faaliyetleri üzerinden çıkarım yapan Güneş, esas olarak Balkan Harbi ve Birinci Dünya Savaşı'ndaki tecrübelerin, İstiklâl Harbi'nde hataların tekrarlanmasının önüne geçtiğini belirtmektedir.

Kitabın sonunda yer alan görseller çalışmanın içeriğini canlandırmanın ögeleri barındırmasına karşın bir haritanın olmamasını eksiklik addedebiliriz. Çünkü bu sayede kitapta adı geçen köy ve kasabalar harita üzerinden takip etmek mümkün olabilecekti. ❧

‘ANLAMAK’ TUTKUNU BİR MATEMATİKÇİ: CAHİT ARF

Tansılı Altay

Bana göre de bir matematikçinin, bir bilim insanının en büyük tutkusu “anlamak” olmalı. Bir matematikçi gözüyle bu bilim dalında her şeyin sebebini, mantığını iyice anlayıp kavramak gerektiğini söyleyebilirim.

TÜBA’nın “Yaşam Öyküleri” serisinde olan ve Tosun Terzioğlu ile Akın Yılmaz’ın hazırladığı ‘Anlamak’ Tutkunu Bir Matematikçi: Cahit Arf kitabı, ilk olarak 2005 yılının Ekim ayında basıldı. Benim okumuş olduğum ikinci basımı ise Ağustos, 2006 tarihli.

Kitap, dört bölümden oluşuyor. Keyifle okuduğumuz ve en uzun bölüm olan birinci bölümde ünlü matematikçimiz Cahit Arf’ın biyografisi anlatılıyor. Keyifle diyorum,

çünkü Cahit Arf’ın hayatı hem Tosun Terzioğlu, kızı Fatma Arf, torunları gibi yakınları tarafından anılarla hem de 13 Eylül 1980’de Karadeniz Teknik Üniversitesi rektöründen Onur Doktoru belgesini aldığı anda kendi hayatını anlatan konuşmasından kesitlerle anlatılıyor. 11 Ekim 1910 tarihinde Selanik’te dünyaya gelen Arf, sakın ve kendi hâlin-

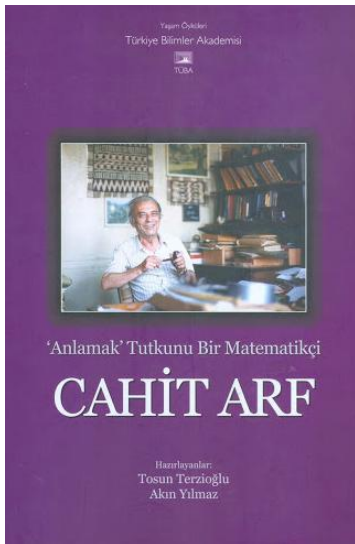
de bir çocukmuş. Annesi Lütfiye Hanım, Cahit’in bir sokak çocuğu olmasından korktuğu için Cahit Arf pek sokakta oynayamaz, evde kendi kendine oyunlar kurarmış. Babası Yusuf Bey’in memur ol-

masından dolayı birçok şehirde anıları birikiyor Arf’ın. 1926’da liseyi okumak için Paris’e gidiyor ve üç yıllık Saint Louis Lisesi’ni iki yılda bitiriyor. Yüksek öğrenimini de Fransa’da École Normale Supérieure’de 1932 yılında tamamlıyor. Sorbonne sertifikasını da Analiz, Rasyonel Mekanik, Genel Teorik Fizik ve İleri Analiz konularında alıyor.

“Kendisi henüz pek farkında olmasa da, Cahit gerçekten gurur duyulacak işler yapmıştı. Ünlü matematikçilerden Jean Leray, yıllar sonra Feza Gürsey ile sohbet ederken, ‘Cahit’in yüzyılın en önemli matematikçilerinden olacağı okuldayken belliydi,’ diyecekti. Saint Louis Lisesi’nin onur salonunda, École Normale Supérieure’da gitmeyi başaranların adlarının bulunduğu mermer panoya genç Türk matematikçinin adı kazınmıştı bile: Cahit Arfi...” (s. 49)

Türkiye’ye döndüğünde bir süre Galatasaray Lisesi’nde stajyer matematik öğretmenini olarak çalışıyor. Ardından, üniversite reformu sırasında İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi’nde doçent namzedi (adayı) olarak çalışmaya başlıyor. Kitapta, Cahit Arf’ın o günlerle ilgili söylediklerine de yer veriliyor:

“Yerini aldığım Fransız öğretmenin maaşı 600, benim maaşım ise 60 lira idi. Öğretmenler arasında eskiden nâzırlık yapmış olan kodamanlar vardı; bana acıyorlardı. Bunların tesiriyle de olacak, o idealizmimi kaybettim. O sırada üni-

versite reformu yapıyordu. Bana ‘Seni doçent namzedi olarak tayin edelim,’ dediler. İşte o sıralarda bende muvaffak olacağım hissi uyandı yine. Muvaffak olmak da şu idi yani: Âlim olmak, matematikte bir şeyler yapmak...” (s. 53)

Cahit Arf, daha sonra doktorasını yapmak için Almanya’ya gidiyor ve 1938’de Göttingen Üniversitesi’nde doktorasını bitiriyor. O yıllarda Hasse ile çalışıyor ve doktora tezi “Hasse-Arf Teoremi” olarak matematik literatürüne geçiyor. Böylece Cahit Arf, bu çalışmasıyla ilk defa dünya matematik tarihine adını yazdırıyor. Adını tarihe yazdırdığı diğer çalışmaları ise literatürde “Arf Değişmezi”, “Arf Halkaları” ve “Arf Kapanışı” olarak yer alıyor. Kitapta bu kavramların teorisine değil, daha çok hangisinin hangi koşullar altında ve ne zaman ortaya çıktığına değiniliyor. Arf, İstanbul Üniversitesi’nde profesörlük ve ordinaryüs profesörlüğüne yükselip 1962’ye kadar orada çalışıyor ve daha sonra Robert Koleji’nde matematik dersleri vermeye başlıyor. 1964’te, TÜBİTAK’ın ilk bilim kurulu başkanı oluyor. 1967’de ise ODTÜ’de göreve başlıyor ve 1980 yılında emekli oluyor. 26 Aralık 1997 günü vefat ediyor ve Zincirlikuyu Mezarlığı’nda toprağa veriliyor.

Benim en sevdiğim bu bölümde Cahit Arf’ın “anlamak” tutkusu şu şekilde anlatılıyor:

“Öğrenirken de öğretirken de en önemli şeyin anlamak olduğunu, meslektaşlarına ve öğrencilerine de sık sık vurgulardı Cahit Arf. Ve şu cümleyi her fırsatta tekrarlardı: ‘ANLAMAK derken, kelimeyi büyük harfle kullanıyorum!’

Profesör Erdal İnönü onun bu yanından şöyle söz edecekti: ‘Arf’ın önemli bir özelliği, her şeyin aslında anlamak istemesiydi. Birisi konuşma yaparken anlamadığı yeri hemen sorardı. Bilime değer veren bir insan olarak onun için önemli olan, ‘anlamak’ tı; araştırmacı zekâsını kullanarak olayların nedenini anlamak...” (s. 118)

Bana göre de bir matematikçinin, bir bilim insanının en büyük tutkusu “anlamak” olmalı. Bir matematikçi gözüyle bu bilim dalında her şeyin sebebini, mantığını iyice anlayıp kavramak gerektiğini söyleyebilirim.

Kitabın ikinci bölümü olan “Cahit Arf’ın Albümünden”de Arf’ın çocukluğundan, katıldığı

matematik toplantılarından ve ailesiyle olan bazı fotoğraflar yer alıyor. Albümün, biyografiden hemen sonra gelmesi gayet yerinde olmuş.

Üçüncü bölüm “Meslektaşlarının Gözüyle Cahit Arf” ise bence en özel bölüm. Cahit Arf’ın vefatının ardından Tosun Terzioğlu, Ali Rıza Berkem, Mehpare Bilhan, M. Gündüz İke-da ve birçok önemli bilim insanının böyle değerli yazılar yazması, Cahit Arf’ın gerek karakter olarak gerekse bilim insanı olarak ne kadar düzgün biri olduğunu gösteriyor.

“Prof. Dr. Şafak Alpay:

‘... Cahit Hoca bilgisi ve kültürüyle önemli işler yapmış kişilerin huzurunu taşıyan, kompleksiz bir insandı. Günlük değer yargılarına takılma sığılığı, başkalarına yaranmak için inandığının tersini yapabilme hafifliği, düşüncelerini zamanın gereklerine göre biçimlendirme hafifliği, gözlerini kapama, duymama, ‘adam sendecilik sorumsuzluğu hiçbir zaman olmamıştır Cahit Hoca’da...” (s. 211)

“Cahit Arf’ın Görüşleri” adlı son bölümde ise Cahit Arf’ın kaleminden birkaç yazı bulunuyor. Bu dört bölüme ek olarak, kitabın sonunda Cahit Arf’ın araştırmaları yer alıyor.

Cahit Arf, “sadece akademisyen” değildir. O, hem ortaya koyduğu çalışmalarla matematikçiler için bir kaynak olmuş hem de öğrencilerini iyi yetiştirmesiyle ve onlara gerçekten zamanını ayırıp, çalışmalarını izleyip birebir ilgilenmesiyle matematikçilere (ve bilim yolunda ilerleyenlere) örnek olmuş bir bilim insanıdır. Bu kitabı okuyan kişi; ülkemizde bilimin ve matematiğin ilerlemesi için çok çabalayan, çalışmalarıyla dünya matematik tarihine adını yazdıran bilim insanımız Cahit Arf’ı, bir nebze de olsa yakından tanıma fırsatı elde ediyor. Dolayısıyla, Arf için böyle bir çalışma hazırlanması çok değerli. Kitabın iki basımı da 1000’er adet olduğundan yakın zamanda ikinci basımın da biteceğini düşünüyor ve kitabın üçüncü kez basılmasını ümit ediyorum. Çünkü sade ve akıcı bir dille, sohbet havasında yazılan ‘Anlamak’ Tutkunu Bir Matematikçi: Cahit Arf; öncelikle gençlerin, yani bir şeyler üreterek vatanımıza, milletimize faydası dokunacak parlak insanlarımızın okuyup böyle bir bilim insanımızı anlaması ve onu örnek alması açısından faydalı bir kitap. █

Aybüke Bedir

TÜRK EDEBİYATI 20 GENCİ SANAT